

КИЇВСЬКА ШКОЛА ЕКОНОМІКИ

МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА З ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ВРЯДУВАННЯ

ДИПЛОМНА РОБОТА

«Що впливає на обсяг допомоги від США?»

Студент: Владислав Фарапонов

Наукова керівниця: Олександра Койдель

Для здобуття освітнього ступеня: Магістр
за спеціальністю: 281 Публічне управління та адміністрування

Київ 2024

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	3
ВСТУП	4
ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	6
АНАЛІТИЧНА РАМКА	14
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ДИЗАЙН ДОСЛІДЖЕННЯ	17
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	26
ВИСНОВКИ/ДИСКУСІЯ	37
ПРОПОНОВАНІ ЗМІНИ ДО ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ	47
Додаток 1.	47
Додаток 2.	54
Додаток 3.	55
Додаток 4.	62
Додаток 5.	67
Додаток 6.	69

АНОТАЦІЯ

Попри достатню кількість досліджень щодо міжнародної допомоги, питання вирішального впливу на пріоритети донора при дизайнуванні міжнародної допомоги лишаються дискусійними. Бракує кількісних досліджень, які б розглядали питання не окремого типу допомоги, а також велику вибірку реципієнтів. Наявні праці стверджують, що донор керується стратегічними інтересами при розподілі допомоги, проте не концептуалізують це поняття. Ґрунтуючись на результатах регресійного аналізу, я виявив, що кількість безпекових угод впливає на обсяг допомоги. Проте після 1991 року, рівень демократії та гуманітарні потреби реципієнта також впливали на рішення США. Це дослідження дозволяє протестувати гіпотезу на новому сеті даних та сформуванню рекомендації для змін у публічній політиці України щодо посилення підтримки офіційного Києва.

Ключові слова: білатеральна допомога, донор, США, реципієнт, пріоритети донора

Кількість слів: 10107

ВСТУП

Повномасштабна війна Росії проти України змусила офіційний Київ ще більш активно звертатись до своїх закордонних партнерів із закликами, аби ті надавали Україні економічну та військову підтримку для захисту від російської агресії. Більше ніж два роки після початку повномасштабної війни військово-політичне керівництво України досі перебуває у пошуках сталих рішень, аби забезпечити стабільний рівень підтримки для України з боку держав та міжнародних організацій та, за можливості, збільшити його.

У своїй інавгураційній промові Президент США Гаррі Трумен (1945-1953) пообіцяв промотувати найкращий американський досвід у науковому та індустріальному прогресі для малорозвинених держав та держав, що розвиваються (Erb, 1985). Проте, невже для того, аби отримувати допомогу, треба мати лише нерозвинену економіку?

Дослідницьку проблему, яка виходить із літератури, можна виразити наступним чином. Наявні дослідження щодо надання міжнародної допомоги часто оминають аспекти, які стосуються потреб країн-реципієнтів, а фокусуються скоріше на стратегічних і політичних інтересах держав-донорів, проте не концептуалізують їх у своїй більшості.

Окрім того, інші дослідники стверджують, що попри задекларовані цілі підтримки демократії та економічного зростання, держави з високим рівнем демократії та ВВП отримують часом більше допомоги, ніж ті, кому така підтримка була задекларована. Така селективність у наданні допомоги ставить під сумнів її ефективність і справедливість, особливо у контексті глобальних зусиль з боротьби з бідністю та спроб таких донорів, як США, надавати допомогу для розвитку менш заможних країн.

Аналітична проблема полягає у вивченні мотивації донора надавати підтримку, що зумовлюють обсяг міжнародної допомоги, зокрема, в контексті двосторонніх відносин між США з державами світу.

Дане дослідження, яке стосується виділеної допомоги у період з 1960 по 2019 рік, допоможе виявити, чи дійсно політичні та стратегічні інтереси донора переважають над гуманітарними потребами реципієнта та сприяють досягненню задекларованих цілей допомоги. Результати дослідження своєю чергою, дозволять сформулювати рекомендації, які базуються на кількісних даних для публічної політики України, яким чином зберегти високий рівень підтримки у майбутньому.

Таким чином, аналітичне питання мого дослідження сформульоване так: що зумовлює розмір допомоги, яку держава отримує від США?

Дослідження відбувається у межах підтверджувального дизайну, оскільки основна мета полягає у перевірці гіпотези щодо причин виділення міжнародної допомоги. Такий підхід дозволяє використовувати random effects модель для оцінки впливу заздалегідь визначених змінних на розмір допомоги, що сприяє глибокому розумінню підстав вибору держав-реципієнтів та обсягів допомоги як індикаторів пріоритетів донора.

Хоча цей підхід не передбачає виявлення нових змінних, які можуть впливати на допомогу, як це можливо у розвідувальному чи пошуковому дизайні. Але підтверджувальний дизайн забезпечує високу точність і обґрунтованість висновків у контексті вже наявних теорій та літератури, а також найкраще підходить для роботи з панельними даними, з якими я працюватиму.

Дослідження базується на малодослідженому та нововідкритому сеті даних, тому метою дослідження є переглянути давно озвучену гіпотезу щодо мотивів виділення військової та економічної допомоги на значно більшій вибірці, ніж це робили попередні дослідження, адже це дозволяє використовувати нові інтерпретації.

Робота включає (1) огляд літератури, який побудований навколо трьох основних блоків. (2) Аналітична рамка розкриває концептуалізацію міжнародної допомоги, дилему патрона, теорії альянсів та гіпотезу щодо мотивів надання допомоги донором реципієнту. Третій розділ стосується методологічного дизайну, що базується на детальному описі обраного підходу та його обмежень. Наступний розділ розкриває (4) інтерпретації результатів регресійного аналізу. Робота завершується висновками та доповненнями щодо наукової дискусії у даній темі (5) та запропонованими змінами до публічної політики на основі цієї роботи (6).

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Перед змістовим початком огляду літератури, слід зазначити, що він побудований навколо трьох тематичних блоків. Перший стосується генези міжнародної допомоги як такої, другий — американського контексту про те, за яких умов та яким державам США допомагали найбільше, а третій передбачає аналіз міжнародної допомоги як одного з інструментів зовнішньої політики США.

Для чого донори виділяють міжнародну допомогу? Головним мотивом надання допомоги довгий час було безпосереднє чи опосередковане покращення життя тих країн та тих громадян, хто цієї допомоги потребує (Riddell, 2014; Curti & Birr, 1954, p. 7). Завершення Холодної війни та початок третьої хвилі демократизації посилили наукову дискусію про те, якого обсягу має бути двостороння допомога та на якого типу програми вона має виділятися. Саме ці феномени, які наклались у часі один на одного, стали основою для більшості наукових праць, які шукали причини виділення донорами міжнародної допомоги (Nuechterlein, 1985; Taffet, 2007; Zimmerman, 2007; Huntington, 1991). Експансія демократії у Південній Європі, Латинській Америці та частини Азії у 80-их, Субсахарської Африки, та подальша демократизація держав Азії, а також розпад СРСР 1991 року та зміни в американській зовнішній політиці після терактів 11 вересня, змусили дослідників демократії та міжнародної допомоги суттєво придивитись до ідеї “промоції демократії” у зовнішній політиці США. А разом з тим і загалом постала потреба емпірично перевірити, наскільки селективною є допомога, та якого типу режими у державах-реципієнтах отримували більше допомоги (Carothers, 1999, p. 333).

Перша теза, яку виводить наукова література, пов'язана з Гансом Моргентау, який вважав, що двостороння допомога є однією з основних цілей міжнародної політики, а не лише інструментом, як вважали подальші автори, які досліджували це питання після 1980-их рр. (Morgenthau, 1962). Він загалом стверджував, що, “міжнародна допомога є однією зі справжніх інновацій, яка сталась у міжнародній політиці у новий час” (Lancaster, 2006, p. 63). На думку Моргентау, одного з найбільш авторитетних представників школи реалізму, міжнародна допомога концептуалізувалась як виконання обов'язку багатих країн перед бідними (Morgenthau, 1962). Саме тому, фактично, він одним із перших наголосив, що допомога є нерозривним компонентом зовнішньої політики США, та критикував тих політиків та науковців, які ставили під сумнів необхідність американської допомоги державам світу. Моргентау виділив загалом 6 напрямків допомоги, а саме: гуманітарна, допомога у вигляді продовольчих товарів, військова допомога, хабарі, престижна міжнародна допомога та допомога на економічний розвиток. Він стверджував, що навіть гуманітарна допомога, що надається державам, які стали жертвами природних катаклізмів, за певних обставин, але не називає

їх, може бути політизованою залежно від політичного контексту країни реципієнта. Слід зазначити, що подальші дослідники критикували запропоновану Моргентгау класифікацію, проте не оминали її (Olivie & Pérez, 2019, p. 14).

Натомість Еберштад у 1990 році зазначає, що саме політизація допомоги призводить до того, що суверенітет країни реципієнта знецінюється. Так само він каже, що початкових цілей допомоги, власне, розвитку певних галузей держави-реципієнта, тобто, імплементації допомоги на розвиток, так званої *development aid*, майже неможливо досягти за таких умов. Тому він стає одним з перших дослідників, хто говорить, що допомога встановлює залежність реципієнта перед донором (Eberstadt, 1990).

Щобільше, на його думку, саме така допомога може мати лише короткостроковий ефект. Зрештою, це співзвучно з тим, що пропонує у рамках власної теорії селекторату Брюс Буєно де Москіта та Сміт, наголошуючи на тому, що донори розглядають зовнішню допомогу як засіб протриматись більше часу при владі. Також, на думку де Москіти та Сміта, білатеральна допомога фактично може лише випадково досягти потрібного результату, який визначив донор, особливо в умовах, коли така допомога лише забезпечує політичне виживання як лідеру держави-реципієнта, так і донору (Eberstadt, 1990; de Mesquita & Smith, 2007). Попри це, Еберштадт на теоретичному рівні закріплює тезу, що допомога не може мати стратегічного інтересу, а лише є засобом розвитку чи задоволення гуманітарних потреб держави-реципієнта. Окрім цього, він наводить тезу, що реципієнти можуть перепродавати продовольчу допомогу від США за гроші та спрямувати виручені кошти на інші цілі (Eberstadt, 1990).

В чому полягає вигода донора надавати допомогу реципієнту? Дискутуючи про міжнародну допомогу, не можна оминати тих, хто вперше в політичній науці ввів поняття потреб реципієнта та інтересів донора (McKinlay & Little, 1977). Автори виокремлювали гуманітарні аспекти та принципи зовнішньої політики як ключові мотиви виділення допомоги донором.

Вони вперше розробили два принципи, якими керуються донори. По-перше, шляхом встановлення прихильності держава-донор реалізує власні цілі зовнішньої політики, але не називають їх. По-друге, донор може використовувати допомогу для встановлення прихильності держави-реципієнта. Проте цей підхід розглядає допомогу з перспективи донора, а не реципієнта (Zimmerman, 2007). Таким чином, для свого дослідження я виводжу наступну дилему: ресурси держави-донора обмежені, тому кожного фінансового року донор має обрати: чи слід надавати допомогу конкретному реципієнту?

У науковій літературі присутні дослідження, які стверджують, що виділення міжнародної допомоги донором продиктоване так само політичними та стратегічними власними мотивами, як економічні потреби та політичне становище держави-реципієнта.

Єдина проблема цих досліджень, що вони не концептуалізують стратегічний та політичний інтерес донора (Mansour, 2012; Alesina & Dollar, 2000).

Те саме можна зазначити й про статтю де Москіти, у якій він моделює “single addition policy choice”, де він виходить із припущення, що якщо лідер держави-реципієнта приймає рішення запроваджувати ту політику, яка вигідна і донору. Проте альтернативою є лише така ситуація, коли лідер держави-реципієнта імплементує ту політику, яка вигідна в першу чергу донору. Зважаючи на вищезазначене, такий підхід розглядає допомогу виключно як залежність реципієнта перед донором, та є, певною мірою, обмеженим (de Mesquita & Smith, 2007).

Загалом, можна стверджувати, що кейс американської допомоги достатньо особливий. Сінгарелі та Паскуарело у 1980 рр. вперше шукали залежність обсягу американської двосторонньої допомоги від певних факторів. Автори намагались пояснити, чи залежить рівень виділення американської економічної допомоги від рівня дотримання прав людини на прикладі держав Латинської Америки, адже саме держави цього регіону отримували суттєво більший рівень допомоги починаючи з 1960 років. Вони розглядали бажання донора виділяти допомогу з точки зору утвердження вигідного економічного та політичного світового порядку, проте також не концептуалізували це поняття з точки зору “вигоди” (Cingranelli & Pasquarello, 1985). Дослідники прийшли до висновку, що рівень дотримання прав людини у державі реципієнта допомоги не є вирішальним фактором у розподілі економічних благ від Вашингтону. Хоча слід зазначити, що вибірка країн та час проведення дослідження вплинула на результати, адже у 70-их роках були внесені відповідні зміни до американського законодавства, ухваленого у 1960-их роках щодо надання допомоги державам, які не дотримувались відповідного рівня прав людини (Cingranelli & Pasquarello, 1985).

Проте є дослідження, які пояснюють, що пріоритети США у розподіленні допомоги змінюються одночасно зі зміною дискурсу всередині США щодо вироблення зовнішніх зносин, зокрема, це стосується промотування демократії, та змін у внутрішній політиці держав, які отримували цю допомогу. Так, наприклад, адміністрація Картера (1977-1981) була змушена привернути увагу реципієнтів американської допомоги до рівня дотримання прав людини. Згодом, адміністрація Рейгана (1981-1989) почала більше допомоги виділяти на розвиток демократії у світі та підтримку демократичних транзицій (Carothers, 1999, p.8). Тому можна стверджувати, що ідея акцентування на рівні демократії реципієнта зародилась саме у 1990-их роках (Carothers, 1999). Проте, звісно, кожна республіканська чи демократична адміністрація частково змінювала вектор допомоги. Хоча цей аспект впливу відмінності у партійній приналежності власника Білого дому, а також обох палат Конгресу на обсяг та пріоритети виділеної допомоги майже не досліджувався науковцями.

Загалом, попередні дослідження час від часу розглядали окремі кейси держав реципієнтів допомоги від США: Ірак, Афганістан, Ізраїль, Єгипет, Колумбія. Вони наголошували, що США прагнули зберегти мирні відносини таких особливих реципієнтів між собою та, таким чином, створювали стабільність у регіонах. Проте такі дослідження вчергове проводились у рамках якісної методології (Taffet, 2007; Curti & Birr, 1954; Carothers, 1999, Zimmerman, 2007)).

Хоча їхня цінність полягає у тому, що вони закарбували тезу, що двостороння допомога не може розглядатись окремо від цілей зовнішньої політики держави реципієнта. Тому особливістю американського кейсу допомоги після Другої світової стало те, що США як супердержава вбачали бідність та неефективне врядування як фактор нестабільності, а отже зберігалась потенційна загроза конфлікту, який своєю чергою буде загрожувати безпосередньо США. Таким чином, припущення було наступним: промоція демократії та її цінностей та ефективного врядування призведе до більш ймовірного економічного розвитку. А економічний розвиток вплине на рівень демократизації. У підсумку, зменшення бідності буде означати підвищення рівня стабільності (Taffet, 2007, p.78).

Довга “Рука Вашингтона”: від технічних місій допомоги до промоції демократії

З того часу, як адміністрація американського президента Гарі Трумена (1945-1953) розробила всесвітньовідомий план Маршала для допомоги державам Європи відновити збитки, що були завдані внаслідок Другої світової війни. А провідні держави світу, зокрема США, почали стрімко збільшувати міжнародну білатеральну допомогу, тобто ту, яка направляється однією державою іншим.

Проте до цього США вже створили потужну мережу з міжнародних технічних місій, яка мала попит держав-реципієнтів. На зламі 19-20 століть мотиви організації цих місій з боку Вашингтона різнилися: від здобуття раніше невідомих наукових знань до промоції економічних інтересів США. На той момент США ще не могли надавати допомогу систематично, адже сама Америка поступалась ресурсами країнам Західної Європи. Отже, саме реципієнти почали звертатись до американського уряду з проханням про допомогу. (Curti & Birr, 1954).

Практична дискусія щодо необхідності підтримки менш успішних та стабільних держав була започаткована вже згаданим Гаррі Труменом у своїй другій інавгураційній промові та дістала назву Point Four Program (Masekura, 2013). Згодом, саме дії США призвели до створення першої у світі агенції з адміністрування міжнародної допомоги Technical Cooperation Administration, тому США можна вважати зачинателями у питанні міжнародної допомоги.

Одним з перших припущень щодо мети американської допомоги за кордоном стало те, що завдяки допомозі США можуть зменшити бідність у світі, а також здобути нових союзників (Curti & Birg, 1954, p. 7). Натомість інші дослідники стверджують, що США ставили за мету збільшити кількість демократій, адже вони рідше воюють між собою, не замішані у терористичних діях, а також не створюють велику кількість біженців (Carothers, 1999). Тому на їхню думку саме промотування демократії охоплювало все більшу кількість статей бюджету, який виділявся іншим державам.

Варто також зазначити на термінології, якою оперують велика кількість проаналізованих праць. Сам термін промоція демократії використав Ларі Даймонд для позначення того, що промоція не означає копіювання американської моделі. Натомість вона позначається для виділення політичної, дипломатичної та фінансової підтримки тим режимам, які намагаються стати більш відкритим. За його словами, країни, які намагаються інституціоналізувати демократичне врядування мають отримувати економічну допомогу на проведення складних економічних реформ та на розвиток інституцій (Diamond, 1992)

Наукова література також помітила й суперечності між декларованими цілями: США декларували допомагати демократіям та тим державам, що переживають транзитний період до демократії. Проте є дослідження, що підтверджують тезу, що, наприклад у 1984-1989 роках, білатеральна допомога надавалась незалежно від форми та якості врядування реципієнта. Проте вже у 1990-их роках після завершення Холодної війни простежувався чіткий зв'язок між допомогою та якістю функціонування державних інституцій реципієнта (Dollar & Levin, 2004).

Проте у той же час США надавали допомогу й авторитарним режимам. Про це свідчать, наприклад, більш сучасні дослідження, які перевіряли зв'язок між допомогою та виживання політичного режиму. Тобто, допомога фактично стабілізує та консолідує режим, а саме: стабілізує інфраструктурну владу в автократіях і консолідує управління у демократіях. Проте слід зазначити, що ці дослідження більшою мірою розрізняють типи авторитарних режимів. Автори наводять як приклад режим в Ефіопії, що отримував масштабну допомогу попри далеку перспективу демократизації та серйозні порушення прав людини (Bader & Faust, 2014).

Попри вищезгадану тенденцію допомоги недемократичним режимам, є статистично підтвержене спостереження, що таргетована допомога від США, спрямована на розвиток демократичних інституцій, позитивно впливає на рівень демократизації (Scott & Carter, 2020). Ще одна проблема, з якою стикнулись дослідники, полягає у тому, що як з боку реципієнта, так і з боку донора, близько 1% проєктів допомоги аналізуються з точки зору ефективності виконання цілей допомоги (Riddell, 2014). Саме тому, для дослідження не буде використано аспект “ефективності допомоги”,

адже здебільшого чинна наукова література лише після 2020-их років почала більше звертати уваги на даний аспект, проте для статистично підтвердженого спостереження бракує даних.

Виділення допомоги – один з інструментів реалізації зовнішньої політики США, але що патрон/донор може запропонувати ще?

Допомога – лише одне з найбільш популярних та очевидних рішень, коли йдеться про те, як може допомогти більш сильна держава менш потужній, та чи є така допомога в інтересах донора. Що слід розуміти під національним інтересом будь-якої держави, зокрема, США, пов'язано з цілями держави у зовнішній політиці (Nuechterlein, 1985). Проте наукова література довгий час вважала, що національні інтереси США стосуються більшою мірою економічної парадигми.

Головними компонентами матриці національних інтересів США стали чотири складові: захист батьківщини, економічний розвиток, вигідний світовий порядок, промоція базових американських цінностей (Nuechterlein, 1985). Базове припущення, що мотивує США як донора виділяти допомогу, та яке нерозривно пов'язано з власним національним інтересом, полягає в тому, що держава-реципієнт достатньо важлива з усіх цих чотирьох парадигм для США аби отримати економічну чи будь-яку іншу допомогу, проте не обов'язково має бути союзником США. Одночасно Даймонд стверджує, що інтереси США навіть з позиції реалізму мають включати не тільки безпосередні загрози проти США, а також і становлення демократії у світі, що співзвучно з іншими більш пізніми дослідженнями (Diamond, 1992).

Звісно, для розуміння парадигми інтересів США треба також враховувати й регіональні особливості, а також ті фактори, які суттєво змінюються протягом певного часу. Наприклад, після 2010-х років на Близькому Сході США більше цікавлять питання регіональної безпеки та природних ресурсів (Springborg, Williams, & Zavage, 2020) Про регіональний зсув також свідчать і такі драматичні зміни після терактів 11 вересня. У 2002-2006 роках держави Південної Азії (окрім Афганістану) отримали в середньому \$953 мільйони натомість раніше вони отримували 201 мільйон сумарно ще у 2001 році (Lum, 2006).

У науковій літературі також відзначений один феномен: у 50-их, недемократичні, але дружні для США режими отримали одну шосту частину всієї американської допомоги, а у 1961 майже половину. Частково, це стало інституційною пам'яттю для американських законодавців, які почали агітувати за збільшення військової допомоги коштом економічної (Eberstadt, 1990). Проте на сьогодні таких досліджень небагато, які б при аналізі великої вибірки враховували саме ці регіональні особливості.

Попри офіційну риторику американських посадовців про важливість союзників, на розподіл зовнішньої допомоги від США реципієнтам мала б впливати, в першу чергу,

серйозність терористичних атак, які відбуваються в кордонах держави-реципієнта і спрямовані безпосередньо проти США. Проте кореляційного зв'язку між терористичною діяльністю проти союзників США і виділенням зовнішньої допомоги від Америки немає (Boutton & Carter, 2014).

Так звана дилема патрона щодо міжнародної допомоги, яку виводять дослідники Yarhi-Milo, Lanoszka та Cooper базується і на емпіриці. Так, наприклад, 2015 року, США надали безпекову допомогу своїм союзникам на 2%, хоча лише 6 не союзних держав отримали 90% від усього бюджету США на міжнародну допомогу. Дослідницьке питання, яке ставили перед собою дослідники, полягало у спробі відповісти, чому США не пропонують союзницькі відносини певним державам, але надають їм допомогу й навпаки?

Вони стверджують, що держава-патрон надає допомогу на випередження, тобто для захисту. Натомість патрон пропонує союз, коли на те вже склалися вигідні обом сторонам обставини, тобто, інтереси патрона та клієнта збігаються. Проте на обсяг отриманої допомоги також впливає й військова потужність клієнта (детальніше у Таблиці 1). Чим вона менше, тим більше допомоги держава-патрон може надати державі-клієнту і навпаки (Yarhi-Milo, Lanoszka, Cooper, 2016). З цього можна припустити, що більше допомоги отримувати мають не союзники США.

		Оцінка США поточного та потенційного рівня військової спроможності реципієнта проти суперника, який загрожує йому	
Таблиця 1. Оцінка США щодо сумісності безпекових інтересів та ймовірності надання допомоги (суть дилеми патрона)	Дуже висока сумісність інтересів	несприятлива	сприятлива
		Тайвань (1953-1972) отримує безпекову угоду та достатній рівень військової підтримки	Жодного випадку укладення безпекової угоди та відсутність військової підтримки
	Невисока сумісність інтересів	Ізраїль (1968-1972) та Тайвань (1979-1982) не отримали безпекову	Ізраїль (1961-1968) не мав безпекової угоди,

		угоду, проте здобули достатній рівень військової підтримки	не отримав військової підтримки
--	--	--	---------------------------------

Примітка: адаптовано на основі Yarhi-Milo, Lanoszka, Cooper (2016)

Оскільки я вже використав слово “союзник” або “альянс”, то варто пояснити контекст вживання цього важливого терміну. Найбільш популярним у літературі концептуалізованим поняттям “альянс” на основі попередніх фундаментальних праць стало визначення, запропоноване Гленом Снайдером, який у своїй книзі “Alliance Politics” наголошує, що союз – це формальні асоціації держав, які формуються для використання (або невикористання) військової сили за особливих умов проти держав, які в це об’єднання не входять (Snyder, 1997, p.8).

Тим, хто продовжив спроби поєднати дослідження альянсів та міжнародної допомоги, став Леонард Дадлей (1979). Він доповнює модель щодо альянсів Олсона-Зекхаузера, які стверджували, що рівновага можлива лише у разі співмірної участі держав у альянсах, та застосовує її до міжнародної допомоги у тому, що намагається дослідити, як населення держави донора сприймає факт виділення допомоги. Проте Дадлей шукав кореляцію між доходом виборця у країні-донора із підтримкою факту виділення зовнішньої допомоги крізь призму економічних та військових альянсів. Тому цілком його можна вважати одним з перших, хто за допомогою окремої моделі показав, що міжнародна допомога стала одним зі способів здобути популярність та вплив для донора серед країн реципієнтів, та це релевантно як для білатеральної, так і багатосторонньої допомоги у межах альянсів та поза ними (Dudley, 1979, p. 571).

І хоча велика частина літератури сфокусована саме на тому, що допомога мала б надаватись від більш заможних до менш заможних, від сильних держав до менш потужних, існують також дослідження, які напряду стверджують, що білатеральна допомога була ідеологічною зброєю у Холодній війні, а отже механізм її розподілу міг відходити від вищезазначеного принципу (Sumner & Kirk, 2014, p. 298). Ще одним з таких дослідників є Стівен Уолт, який підсумовує раніше озвучені теоретичні очікування пише: “Допомога може мати вплив на формування альянсів, а саме: чим більший обсяг допомоги, тим тісніші будуть зв’язки між державами, які формують альянс. Проте, у підсумку, Уолт приходять до того, що “допомога лише спонукає донора мати більш сприятливе ставлення до реципієнта, але не є визначальною щодо союзницьких відносин” (Walt, 1987, p. 1031).

Зважаючи на те, що в умовах повномасштабної війни Росії проти України, потреби України в економічній та військовій підтримці лише зростають, одним з основних завдань зовнішньої політики Києва, є, як мінімум, збереження високого рівня підтримки з боку партнерів, зокрема, США, а як максимум — його збільшення. Результати дослідження дозволять сформулювати рекомендації у сфері вироблення зовнішньої політики, які можуть лягти в основу стратегії, аби Київ отримував більше допомоги, ніж це було перші два роки повномасштабної війни. Таким чином, розв'язування питання щодо способів збільшення підтримки є суспільно значущим не тільки для публічної політики в Україні, а й для України як держави.

З огляду на вищесказане у цьому розділі, можна стверджувати, що на сьогодні в літературі відсутнє дослідження, яке допомогло б сформулювати консолідоване розуміння щодо залежності між обсягом отриманої допомоги та союзницькими відносинами, яке базується на кількісних даних, зокрема, коли йдеться про США, починаючи з періоду після Другої світової війни, та, зокрема, після 2000-х. **Таким чином, аналітичне питання мого дослідження сформульовано наступним чином:** що зумовлює розмір допомоги, яку держава отримує від США?

АНАЛІТИЧНА РАМКА

Концептуалізація залежної змінної

Попри те, що міжнародна допомога із часом стала достатньо багатограним поняттям, серед дослідників немає особливих суперечностей щодо її визначення. Зрештою, головні дискусії стосуються класифікації як виділеної, так і отриманої допомоги. Головним поняттям цієї роботи є міжнародна допомога від США – будь-яка матеріальна чи нематеріальна річ, яка надається урядом США іноземній країні відповідно до Foreign Assistance Act. Це може бути здійснено у формі будь-якої послуги, предмету нерухомого, особистого майна, сільськогосподарського товару (Foreign Assistance Act, 1961).

Вибір економічної та військової допомоги й оминання гуманітарної допомоги спричинений в першу чергу тим, що економічна та військова у відсотковому співвідношенні значно переважають обсяги виділеної гуманітарної допомоги, а також браком даних у датасеті уряду США, який починає відлік 1960 року, а завершує 2019 (Congressional Research Service, 2022; (U.S. Agency for International Development, 2019).. Також, наукова література запевняє, що гуманітарну допомогу успішніше надають здебільшого міжнародні організації (Binder, Meier, & Steets, 2010). Для дослідження було враховано як економічну, так й військову допомогу без розподілу як індикатор пріоритетів донора, що є обмеженням з точки зору інтерпретації висновків. Проте

аналітичне питання спонукає продемонструвати пріоритети донора загалом, а не в розрізі щодо конкретного виду допомоги.

Також слід згадати, що міжнародна допомога може мати так звану “fungibility”, тобто взаємозамінність, але частіше цей термін вживається для позначення здатності бути перенаправленою на інші цілі. Чинні дослідження підтверджують те, що реципієнт може змінити цілі на відмінні від тих, виділення коштів на які погодила держава-донор. Це означає, що влада реципієнта може використовувати гуманітарну допомогу не за призначенням частіше, ніж інші види допомоги, саме тому, для мого дослідження буде використано економічну та військову допомогу (Darden, 2019). Слід визнати, що це може бути релевантно і для економічної допомоги, тому це є також певним обмеженням.

Концептуалізація незалежної змінної

Щодо основної незалежної змінної, то я буду розглядати кількість договорів з безпеки. Оскільки я працюю в рамках теорії реалізму, яка б свідчила, що допомагати мають союзним державам, то формалізованим індикатором буде саме наявність безпекових договорів. Для відповіді на аналітичне питання дослідження, я відходжу від визначення альянсу запропонованого Гленом Снайдером, який вбачав альянс як формалізовану угоду, що направлена на спільне використання військової сили, про що зазначено у цій роботі раніше.

Головним аргументом на користь такого підходу є те, що держави дійсно формалізують безпекові відносини у вигляді оборонних пактів або союзів, направлених на спільне використання збройної сили, якщо одна з цих сторін буде атакована. Проте є дослідження, які стверджують, що не тільки безпосередні союзи (наприклад, НАТО чи визнання держави основним союзником США поза НАТО (major non-NATO ally)), а всі формалізовані безпекові угоди мають саме таку зобов'язуючу логіку співпраці (Snyder, 1997, p.49; Morrow, 2000, p. 63). Таким чином, для цієї роботи я не беру до уваги співпрацю між державами, яка є поза межами безпекових угод, що у науковій літературі називається alignment (Morrow, 2000, p. 65; Walt, 1987, p. 2111; Leeds, 2015, p. 5).

Отже, для відповіді на аналітичне питання, я послуговуюсь базою даних американської корпорації RAND, яка закодувала максимальну кількість можливих безпекових договорів США, починаючи з 1955 року (Kavanagh, 2014)

Теоретична рамка

Зрештою, слід зауважити, що серед основних теоретичних підходів до міжнародних відносин доцільною для цього дослідження стала теорія класичного реалізму. В основі даної теорії лежить розуміння політичного реалізму з точки зору держави, а саме національної безпеки, у такому випадку, донора, а не темпоральної на певний момент системи міжнародних відносин (Olivié & Pérez, 2019, p. 13; Hobson, 2000). На користь цього теоретичного підходу у межах даної роботи наявні кілька

аргументів. По-перше, розуміння ролі держави у цій концепції хронологічно сформувалось у повоєнний період, а також теорія розмежовує країни, які хочуть зберегти статус-кво в межах системи та ревізійні держави, що прагнуть змін (Schweller, 1996, Капітоненко, 2019, с. 129).

По-друге, деякі дослідники стверджують, що іноземна допомога виникає безпосередньо з матеріальної ієрархії післявоєнного світу, а також емпіричний досвід вивчення ролі допомоги США починаючи з 1945 року демонструє, що це призвело в підсумку до зростання світової економіки, а це співзвучно із парадигмою, якою керувалась адміністрація Трумена при дизайнуванні політики міжнародної допомоги після Другої світової. Тому деякі дослідники розглядають допомогу як засіб встановлення або збереження гегемонії (Hattori, 2003; Hobson, 2000).

Щодо двосторонньої допомоги, то прихильники реалізму мали б писати насамперед, що держави використовують допомогу для посилення власної безпеки та сили відносно інших країн, які могли б кинути їм виклик. Саме тому, допомогу вони б надавали насамперед своїм союзникам. Ця теза виходить із наступних інтересів США після 1945 року, які полягають у тому, що Америка прагнула побудувати мережу альянсів, які підтримують безпекові та економічні цілі США (Snyder, 1997, р. 9).

На противагу, реалізму існує неореалізм, прихильники якого ставлять інтереси самої системи міжнародних відносин вище, оскільки, метою мого дослідження є верифікація гіпотез щодо одного донора, то цей підхід був би недоречним у контексті моєї теми (Капітоненко, 2019).

Цілком можна стверджувати, що саме американська зовнішньополітична думка стосовно міжнародної білатеральної допомоги сформувалась до великої міри під впливом ідей реалізму. Натомість як ліберальні інституціоналісти та прихильники ліберальної традиції у міжнародних відносинах споглядали на міжнародну допомогу як інструмент взаємозалежності держав одна від одної та питань глобалізації. Слід зауважити, що такі дослідження розглядали більшою мірою міжнародну багатосторонню або мультилатеральну допомогу (Lancaster, 2006, р. 63). Хоча не можна не зазначити, що є дослідники, які розглядають питання взаємозалежності держав, яке можна досягти шляхом виділення допомоги, як ключову концепцію неолібералізму (Капітоненко, 2019, с. 96). Попри те, що від раннього реалізму пройшло достатньо часу, автори, починаючи з 1980-их років, намагались за допомогою регресійних моделей знайти кореляцію саме між характеристиками реципієнта. Ті самі автори приходили до висновків, що вирішальну роль у наданні двосторонньої допомоги грали внутрішні мотиви донора (Olivie & Pérez, 2019, р. 4).

Інша теорія міжнародних відносин, конструктивізм, бачить міжнародну допомогу крізь призму етики та моралі. Тобто, держава-донор має допомогти тим державам, які

мають гуманітарну та економічну потребу. На додаток, якщо реалісти вбачають особливе значення у відносинах між державами, то конструктивісти стверджують, що інтереси держав залежить від того, якими є ці відносини. Конструктивісти споглядають на інтереси держав крізь призму ідентичностей, які своєю чергою впливають на поведінку (Капітоненко, с. 145-147). Цей підхід для мого дослідження означав би наступне: США надають допомогу більшою мірою саме тим державам, з низьким економічним розвитком та з високими гуманітарними потребами незалежно від рівня вже існуючої співпраці з донором (Olivie & Pérez, 2019, p. 7; Lancaster, 2006, p.106). Проте для аналізу виключно у цій парадигмі слід розглядати інші дані, а саме допомогу на розвиток та економічний розвиток реципієнта. Одним із перших припущень щодо цілей американської зовнішньої допомоги було те, що Сполучені Штати могли зменшити світову бідність та здобути нових союзників завдяки наданню допомоги (Curti & Birr, 1954). У більшості досліджень це припущення також прослідковується. Тому альтернативна до нульової гіпотеза виглядає так: чим більше держава має підписаних безпекових договорів, тим більше допомоги держава буде отримувати від США.

Таким чином, можна підсумувати гіпотези:

H0: Рівень допомоги реципієнта не залежить від кількості безпекових договорів з США.

H1: Чим більше держава має підписаних безпекових договорів зі США, тим більше допомоги держава буде отримувати від Америки.

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ДИЗАЙН ДОСЛІДЖЕННЯ

Пошук відповідей на дослідницьке питання потребує не розвідувального, а підтверджувального дизайну з висуванням однієї гіпотези та спростування нульової гіпотези (Creswell, 2014).

Достатньо часто дослідження щодо міжнародної допомоги проводять у рамках якісної методології, коли дослідники дискутують щодо мотивів надання допомоги з точки зору держави-донора, чи намагаються вирахувати вплив міжнародної допомоги на економічний та політичний розвиток певної держави чи декількох за допомогою методу кейс-стаді. Натомість моє дослідження концентрується на сумі отриманої допомоги як головного індикатора пріоритетів донора. Тому це кількісне дослідження.

Операціоналізація

Щодо залежної змінної, то для визначення пріоритетів донора буде визначено рівень наданої допомоги з боку США певній державі із суми, яка була

передбачена на міжнародну допомогу з бюджету США за певний фінансовий рік. Для цього буде використана сума у сучасних грошах (constant dollars) понад \$0. Слід зазначити, що реципієнтом є держава, яка отримала від США більше, ніж \$500.000 за рік як одиницю часу, та визнавалась у цей рік американським урядом USAID як незалежна держава. Саме це є мінімальною умовою ведення статистики урядом США відповідно до найбільшого за обсягом вибірки звітом USAID, який обмежений 30.09.2019, адже у кінці вересня завершується фінансовий рік у США. Заради збереження великої вибірки, цю суму не було штучно збільшено до більших сум.

Важливим питанням є також взаємозамінність допомоги. Це проявляється у тому, що держави, отримуючи економічну допомогу, наприклад, на конструювання доріг чи об'єктів інфраструктури держава-реципієнт може використовувати ці кошти на власний розсуд. Також таке дослідження потребувало б поділити економічну та військову допомоги та розглядати їх окремо. Окрім цього, для даного дослідження не було взято до уваги так звану aid conditionality, тобто умови, які ставить донор для отримання допомоги часто озвучуються законодавцями держави-донора, та фактично, ніде не закріплюються. Для дослідження саме таких умов необхідна була б інша методологія, яка б передбачала якісний аналіз виступів ключових законодавців, ймовірно, голів профільних комітетів Конгресу на різноманітних засіданнях за певну кількість часу. Тому, є певні операційні складнощі з тим, аби провести дослідження щодо конкретних умов та факту невиділення допомоги (Mansour, 2012).

Щодо незалежної змінної, то важливо аргументувати вибір індикатора, який допоможе вимірювати необхідну змінну.

H1: Більше допомоги отримують ті держави, які мають більше укладених безпекових договорів.

Для верифікації цієї гіпотези я буду шукати залежність між обсягом допомоги отриманої від США та кількістю безпекових договорів, які США уклали з державами світу. Оскільки я працюю в рамках теорії реалізму, яка би свідчила про те, що допомагати мають союзним державам, то формалізованим індикатором буде саме наявність безпекових договорів. Для відповіді на аналітичне питання дослідження, я відходжу від визначення альянсу запропонованого Гленом Снайдером, який вбачав альянс як формалізовану угоду, що направлена на спільне використання військової сили, про що зазначено у цій роботі раніше.

Держави дійсно формалізують безпекові відносини у вигляді оборонних пактів або союзів направлених на спільне використання збройної сили, якщо одна з цих сторін буде атакована. Проте головним аргументом на користь іншого підходу є дослідження, які стверджують, що не тільки безпосередні союзи (наприклад, НАТО чи визнання держави основним союзником США поза НАТО (major non-NATO ally)), а всі формалізовані безпекові угоди мають саме таку зобов'язуючу логіку співпраці (Snyder, 1997, p.49; Morgow, 2000, p. 63). Таким чином для цієї роботи я не беру до уваги співпрацю між державами, яка є поза межами безпекових угод, що у науковій літературі називається alignment (Morgow, 2000, p. 65; Walt, 1987, p. 2111; Leeds, 2015, p. 5). Отже, для відповіді на аналітичне питання, я послуговуюсь базою даних американської корпорації RAND, яка закодувала максимальну кількість можливих безпекових договорів США починаючи з 1955 року (Kavanagh, 2014). Проте слід зазначити, що для моделі регресії ця вибірка буде обмежена 1960 роком для уніфікації даних з іншими змінними. Оскільки я працюю у рамках теорії реалізму, то очікую такого зв'язку: держави надають допомогу своїм союзникам аби це закріпило силу та гегемонію донора.

Контрольні змінні

Для контролювання гуманітарних потреб донора, я додаю першу контрольну змінну, адже наявність катастроф на території держави-реципієнта змушує донора надавати більше допомоги. Однією з вічних проблем, яка відображена у літературі щодо міжнародної допомоги є допомога для задоволення гуманітарних потреб реципієнта. Вже згаданий у цій роботі Моргентгау, наприклад, стверджував, що міжнародна допомога надається більшою мірою через політичні та безпекові інтереси донора, а не через гуманітарні мотиви, чи способи розвинути окремі сектори держави-реципієнта (Morgenthau, 1962). Проте саме на подолання катастроф мала б бути направлена допомога від однієї держави іншій, як того вимагає міжнародне гуманітарне право (Iserson, 2014). Слід зазначити, що використання даних щодо катастроф є новацією порівняно з корпусом дослідженої літератури для визначення потреб реципієнта. Набагато частіше аналізують дані людської чи дитячої смертності.

На користь використання даних саме щодо катастроф як контрольної змінної щодо гуманітарних потреб у розмірі отриманої допомоги є декілька аргументів. По-перше, є дослідження, що підтверджує, що реципієнти можуть перепродавати продовольчу допомогу від США за гроші та спрямувати виручені засоби на інші цілі (Eberstadt, 1990). По-друге, гуманітарну допомогу успішніше

надають здебільшого міжнародні організації (Binder, Meier, & Steets, 2010). По-друге, як було зазначено в огляді літератури, влада реципієнта може використовувати гуманітарну допомогу не за призначенням частіше, ніж інші види допомоги, саме тому, для мого дослідження буде використано економічну та військову допомогу.

Для цього я використано дані Disasters EM-DAT. Ця база, яка налічує понад 17 000 випадків катастроф у світі, починаючи з 1900 року, складена відповідно до уніфікованої класифікації Integrated Research on Disaster Risk; Peril Classification and Hazard Glossary (Centre for Research on the Epidemiology of Disasters, n.d.). Дані цієї бази даних були значною мірою модифіковані та адаптовані під потреби дослідження: зокрема, не враховано розподіл катастроф на типи: чи це була природного або людського характеру катастрофа: геофізична, гідрологічна, метеорологічна, кліматична, біологічна чи позаземна, а врахована лише кількість катастроф на території держави реципієнта.

Фактично, це єдина база даних, яка містить потрібні мені роки з погляду вибірки. Цілком можливо, легшим способом було б спиратись на американську статистику. Хоча цей підхід мав би інші особливості через обмежену кількість даних. Наприклад, у 2016 році, Office of U.S. Foreign Disaster Assistance, тобто один з підрозділів U. S. Agency for International Development, адміністрував допомогу для 52 випадків гуманітарних катастроф у світі. Натомість як база даних EM-DAT у тому ж 2016 році зафіксувала 342 кейси лише природних катаклізмів. Проте це цілком логічно, адже американська сторона публікує дані щодо тих катаклізмів, постраждалим від яких вони намагаються допомоги. А це значною мірою вплинуло б на вибірку. Слід також зазначити, що загалом, ця база починає відлік з 1988 року, проте в ній все ж наявні історичні дані у дещо зменшеному обсязі починаючи з 1900 року. Тому обрана база даних стала оптимальним варіантом аби провести регресію та дослідити рівень отриманої допомоги від США починаючи з 1960 року (U.S. Agency for International Development, 2019; Office of U.S. Foreign Disaster Assistance, 2016; Guha-Sapir, Hoyois, Wallemacq, & Below, 2016).

Щобільше, вищезгаданий звіт визначає економічну допомогу як таку, що виділяється на розвиток чи на гуманітарні потреби реципієнтів. І хоча економічна допомога за даними уряду США підраховується окремо від військової, проаналізований зміст містить дані, наприклад щодо гуманітарних та невійськових програм, які фінансувались міністерством оборони США (U.S. Agency for International Development, 2019).

Щодо другої контрольної змінної, я буду розглядати рівень демократії. Важливим суміжним поняттям є демократизація, що означає рух у напрямку утвердження режиму демократії від авторитарного режиму чи мінімалістичної за ознаками демократії. Також демократизація не може призвести до становлення демократичного режиму без суспільства, яке проходить крізь певні фази розвитку до номінальної чи функціональної демократії (Princeton Encyclopedia of Self-Determination, n.d.). (Princeton Encyclopedia of Self-Determination, n.d.).

Оскільки для відповіді на аналітичне питання цього не буде достатньо, дане дослідження розглядає таке багатогранне поняття як демократія. Також варто виокремити ті аспекти, що мене цікавлять найбільше. В першу чергу, це не просто функціонування демократичних інституцій, але також і безпосередня участь громадян, організацій громадянського суспільства, відкритість інституційної системи для експериментів з політичними формами всередині режиму (Held, 1996, p. 271). Таким чином, я беру до уваги те, що без активної участі населення демократизація як така відбутися не може. Такий вибір загалом зумовлений тим, що США прагнули збільшити кількість демократичних держав, адже такі країни рідше залучені в міждержавні війни, менш схильні до тероризму та продукують менше біженців (Carothers, 1999). Тому, на їхню думку, промоція демократії та демократичних інститутів вимагала найбільших витрат у бюджеті, який США виділяли своїм зовнішнім партнерам.

Основний аргумент на користь вибору конкретного індексу participatory democasy полягає в тому, що він передбачає партисипаторний принцип демократії, який своєю чергою включає індикатори щодо активної участі не лише громадян у політичних процесах, як електоральних, так і не електоральних, а також і організацій громадянського суспільства. (Corpedge et al., 2024).

На користь вибору цього індикатора є також і декілька інших полісі аргументів. По-перше, великі донори, такі як США, зазвичай вимагають включення у грантові чи програми міжнародної технічної допомоги компоненти участі, тобто розвитку держави-реципієнта, який би передбачав участь місцевого населення. Щобільше, це впливає і на вибір проєктів, які фінансує донор, тому це не просто побажання, а принцип дизайнування донорських проєктів, коли йдеться про білатеральну допомогу (Harris, 2023). По-друге, оскільки йдеться про США як донора, важливо відзначити, що USAID, найбільша у світі за своїм бюджетом агенція розвитку, має одну зі своїх цілей промотування саме участь громадян як один з ключових напрямків (U.S. Agency for International Development, 2021). Ці дані охоплюють 1960-2019 роки.

Також слід зазначити, щодо інших потенційних змінних, не включених у модель. Я провів кореляційний тест між рівнем ВВП на душу населення всіх держав реципієнтів допомоги США та обсягом отриманої допомоги. Кореляційний тест Pearson's product-moment correlation, проведений в програмі R Studio за допомогою функції `cor.test(log(data$gdp), data$v2x_partipdem)`, виявив статистично значущий зв'язок (0.6243384) між логарифмом ВВП на душу населення та рівнем демократизації. Тобто, чим вищий рівень ВВП на душу населення, тим вищий рівень демократизації держави, тому ця незалежна змінна не була додана у модель (Bartoš, 2023).

Методологія збору даних:

Для дослідження зв'язку між обсягом допомоги (aid), та кількістю угод (agreements), кількістю катастроф (disasters) та рівнем демократії (v2x_partipdem), було використано модель з випадковими ефектами (random effects model), яка найкраще підходить для незбалансованих панельних даних (Diggle, 2012).

Альтернативою була модель фіксованих ефектів (fixed effects model), яка дозволяє припустити, що незалежні змінні не змінюються з часом, то її застосування було б можливим, якби основною незалежною змінною був рівень демократії. Таким чином, модель фіксованих ефектів була б недоречною у зв'язку з обраними контрольними змінними. Адже 143 різних держави із досліджених за 1960-1991 роки чи 157 країн за 1992-2019 роки різну кількість безпекових договорів зі США, а також реципієнти американської допомоги переживали різну кількість катастроф навіть за один рік (Matyas, 2017, p 53, 247).

Порівняно з лонгitudним аналізом, який дозволяє простежити вплив незалежних на залежну змінну протягом певного періоду часу, обрана модель також має перевагу. “Лонгitudний аналіз є ще одним прикладом багаторівневого дослідження, де також передбачається кореляція у кластерах даних” (Gurka, Kelley, & Edwards, 2012, p. 8). У випадку цього дослідження кластер — це окрема країна, вимірюванні показники якої повторюються. Оскільки такої кореляції не передбачається, застосування лонгitudного аналізу також не допомогло б отримати бажані результати.

Таким чином робота з даними виглядає наступним чином:

1. Залежна змінна (Y):
Обсяг допомоги (Constantdollars).

2. Незалежна змінна (X):

Кількість безпекових угод (agreements).

3. Контрольні змінні:

Кількість катастрофи (disasters).

Рівень демократії реципієнта (v2x_partipdem).

4. Аналіз даних

Статистичний аналіз було проведено за допомогою програмного забезпечення RStudio, де категоріальні змінні були перетворені у фактори.

5. Модель регресії

Модель з випадковими ефектами будується за формулою:

$$Y_{it} = \beta_0 + \beta_1 X_{1it} + \beta_2 X_{2it} + \beta_3 X_{3it} + u_i + \epsilon_{it}$$

У якій:

Y_{it} – залежна змінна для країни i у часовому проміжку

β_0 – константа

β_1 – коефіцієнт регресії для даних щодо незалежної змінної (log agreement)

β_2 – коефіцієнт регресії для контрольної змінної кількості катастроф (log disaster)

β_3 – коефіцієнти регресії для контрольної змінної рівня демократії (v2x_partipdem)

u_i – випадковий ефект для країни i у вибірці i

ϵ_{it} – випадкова помилка.

У кодуванні за допомогою програми R studio було використано функцію plm, тому формула виглядає наступним чином: `random_effects_model1 <- plm(log1p(Constantdollars) ~ log1p(agreements)+ log1p(disasters) + v2x_partipdem +, data =pdata1, model = "random")`.

Підготовка до роботи з даними передбачала етапи, що описані нижче. Спочатку слід проаналізувати наявні датасети та зробити фільтрацію потрібних даних. Оскільки дані є вторинними, велика частина з сирих панельних даних не є потрібною для відповіді на аналітичне питання дослідження. Після цього я відібрав необхідні зміни відповідно до гіпотези дослідження. У кожній таблиці слід було уніфікувати кейси шляхом створення кодування ISO (International Organization for Standardization), який є тризначний та рік події (EM-DAT Documentation, n.d.)

Відповідно, у тих таблицях, які знаходяться у додатках та подані архівом до роботи: з сумами економічної та військової допомоги, а також у таблиці катастроф та договорів та таблиці щодо демократії, було додано стовпець який називається Code_year. (Venezech et al., 2001).

Другим етапом стало додавання даних про безпекові угоди (agreements). Так само як і у випадку з даними про економічну та військову допомогу, було проведено об'єднання з таблицею кодів країн та уніфікація кейсів за допомогою кодування ISO та року події. У результаті я отримав таблицю, яка містить кількість таких угод для кожної країни за один рік.

Верифікація гіпотез:

H1: Заради перевірки першої гіпотези стосовно впливу кількості безпекових угод на обсяг отриманої допомоги, ми використали дані корпорація RAND щодо впливу кількості безпекових договорів на обсяг отриманої допомоги. Для регресійного аналізу кількість безпекових договорів була логарифмована.

Додавання контрольних змінних:

- 1) Для аналізу впливу гуманітарних потреб донора на обсяг допомоги була врахована кількість катастроф в кожному році в кожній країні за метричною шкалою. Для регресійного аналізу кількість катастроф була логарифмована.
- 2) Для аналізу впливу рівня демократії реципієнта на обсяг отриманої допомоги я використовую дані V-Dem core. Шкала, запропонована V-dem з індикатором партисипаторної демократії (partidem), де 0 – найнижчий рівень демократії, а 1 – найвищий.

Генеральна сукупність дослідження охоплює 157 країни, які є у базі даних міжнародної допомоги від USAID за 1960-2019 роки, та які отримували допомогу більше ніж \$500.000 за рік.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Обрана для цього дослідження модель random effects дозволила врахувати дані щодо так званих фіксованих ефектів та випадкових ефектів, тобто відмінності між країнами реципієнтів допомоги від США, що робить проаналізовані результати більш валідними. Для більш наочної інтерпретації у цьому розділі будуть представлені результати регресійних моделей у двох часових блоках:

- 1) Перший з них покриває період починаючи з 1960 до 1991 року. Загалом, вибірка 1960-1991 років складає 3346 спостережень і містить дані щодо 143 країн світу (повний перелік країн доданих у модель 1960-1991 років можна побачити у Додатку 3).
- 2) Другий період починається 1992 та завершується 2019 роком. Ця вибірка склала 4327 спостережень щодо 157 країн (повний перелік країн доданих у модель для аналізу за 1992-2019 роки знаходиться у Додатку 4).

З аналітичної точки зору такий розподіл насамперед пояснюється тим, що у 1991 році постали 15 незалежних держав після розпаду СРСР (Encyclopaedia Britannica, n.d.). Окрім цього, кількість демократичних країн суттєво зросла саме у період після завершення Холодної війни. За даними Pew Research Center, станом на 2017 рік 57% зі 167 досліджених країн були демократичними і лише 13% вважались автократіями, а решта країн демонстрували міксовані показники (Pew Research Center, 2019).

Після проведення регресійного аналізу результати виглядають наступним чином для 1960-1991 років:

Константа (β_0) має коефіцієнт 11.069341 і має високу статистичну значущість ($p < 2.2e-16$).

Угоди у сфері безпеки, які укладали США з різними країнами світу, (β_1) мали позитивний вплив на обсяг допомоги з коефіцієнтом 0.842206 та є значущим ($p = 0.001707$). Це означає, що чим більшу кількість угод у сфері безпеки держава-реципієнт підписала зі США протягом 1960-1991 років, тим більше допомоги така держава отримувала.

Контрольні змінні:

Кількість катастроф (β_2) має позитивний вплив на обсяг допомоги з коефіцієнтом 0.070157 та не є значущим ($p = 0.666341$). Це свідчить, що кількість

катастроф на території держави-реципієнта не спричинила значного зростання обсягу допомоги, який США надавали країнам у період 1960-1991 років.

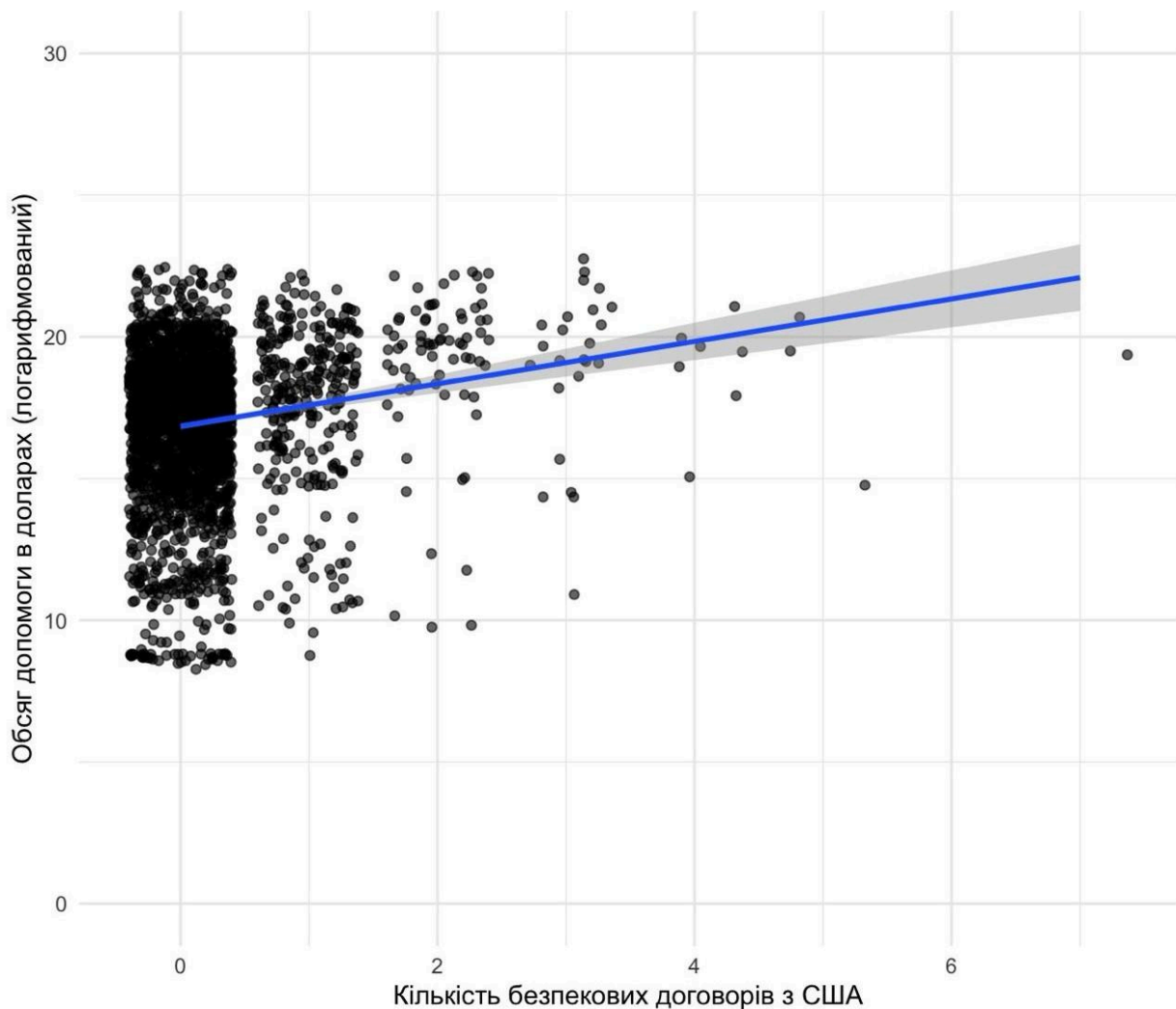
Рівень демократії реципієнта допомоги від США у 1960-1991 роках (β_3) має коефіцієнт 2.029046 та не є статистично значущим ($p = 0.052529$), що свідчить про те, що рівень демократії не мав значного впливу на обсяг отриманої допомоги від Америки у 1960-1991 роках.

Проте значення **p-value ($p = 0.052529$)** є дуже близьким до статистичної значущості, тому вплив демократії на обсяг отриманої допомоги 1960-1991 потребує подальшого дослідження.

Таким чином, у першому проаналізованому часовому блоці 1960-1991 нульова гіпотеза спростована. Отже, перша модель демонструє, що кількість безпекових угод за 1960-1991 роки були важливим фактором у визначенні пріоритетів США щодо виділення двосторонньої допомоги. Розмір допомоги має пряму залежність з кількістю безпекових угод, тоді як зв'язок між кількістю катастроф реципієнта не підтвердився у даній моделі.

Коефіцієнт детермінації R^2 (0.005605) вказує, що модель пояснює приблизно 0.56% варіативності залежної змінної (обсяг допомоги) у 1960-2019 роках, що свідчить про наявність інших значущих факторів, які не були додані в дану модель.

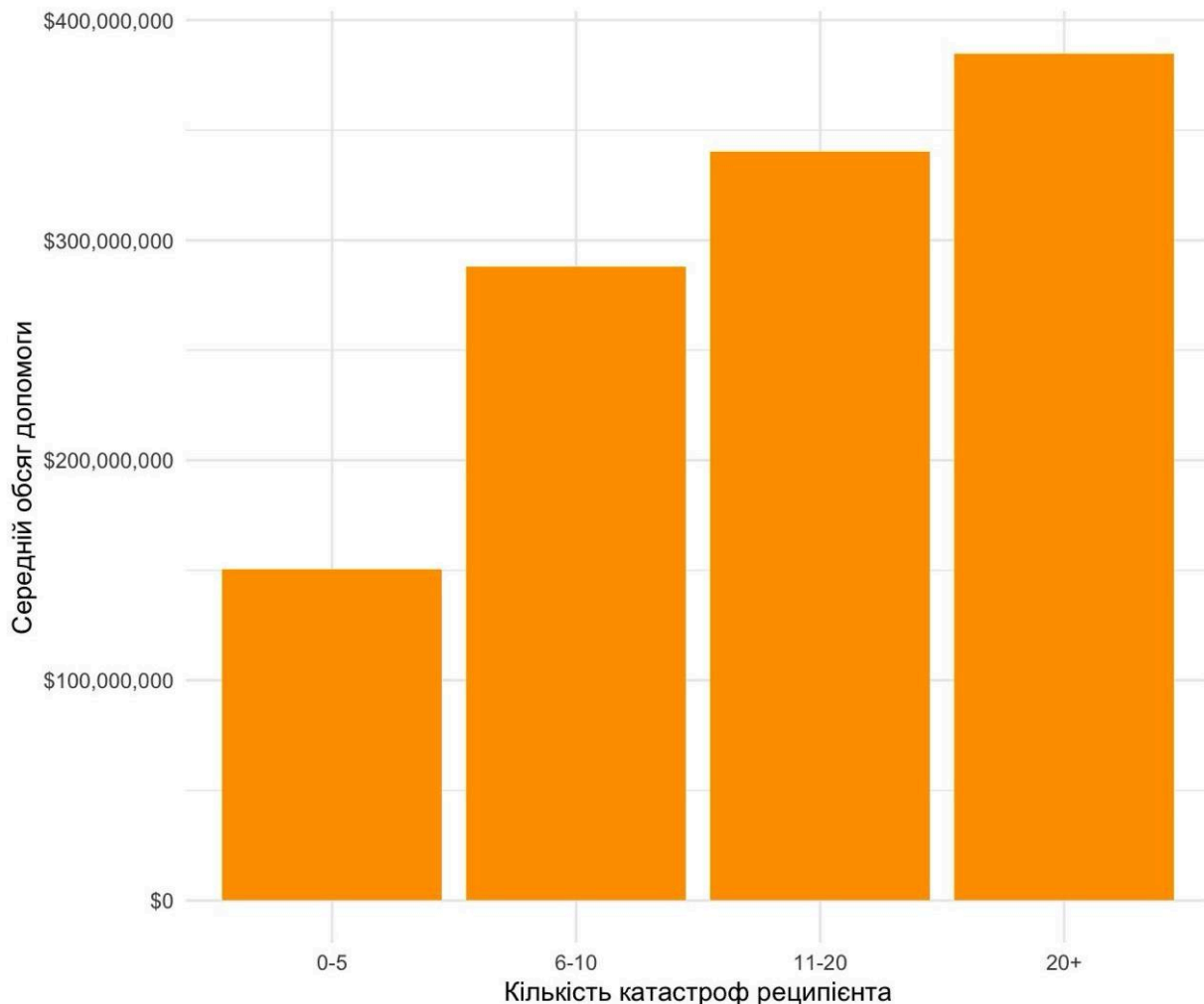
Графік 1. Вплив кількості безпекових угод держав світу на обсяг отриманої допомоги від США за 1960-1991 роки

Примітка: дані за 1960-1991, візуалізація в R Studio на основі USAID та RAND

Дані графіку 1 демонструють, що велика кількість тих держав, що отримали великий обсяг допомоги від США, мали невелику кількість підписаних безпекових договорів. Це пояснюється також і емпірикою, адже США поступово укладали безпекові угоди з все більше і більшою кількістю країн у 1960-1991 роках. (Kavanagh, 2014. p.5).

Графік 2. Вплив кількості катастроф у державах-реципієнтах двосторонньої допомоги від США на обсяг наданої допомоги у 1960-1991 роках

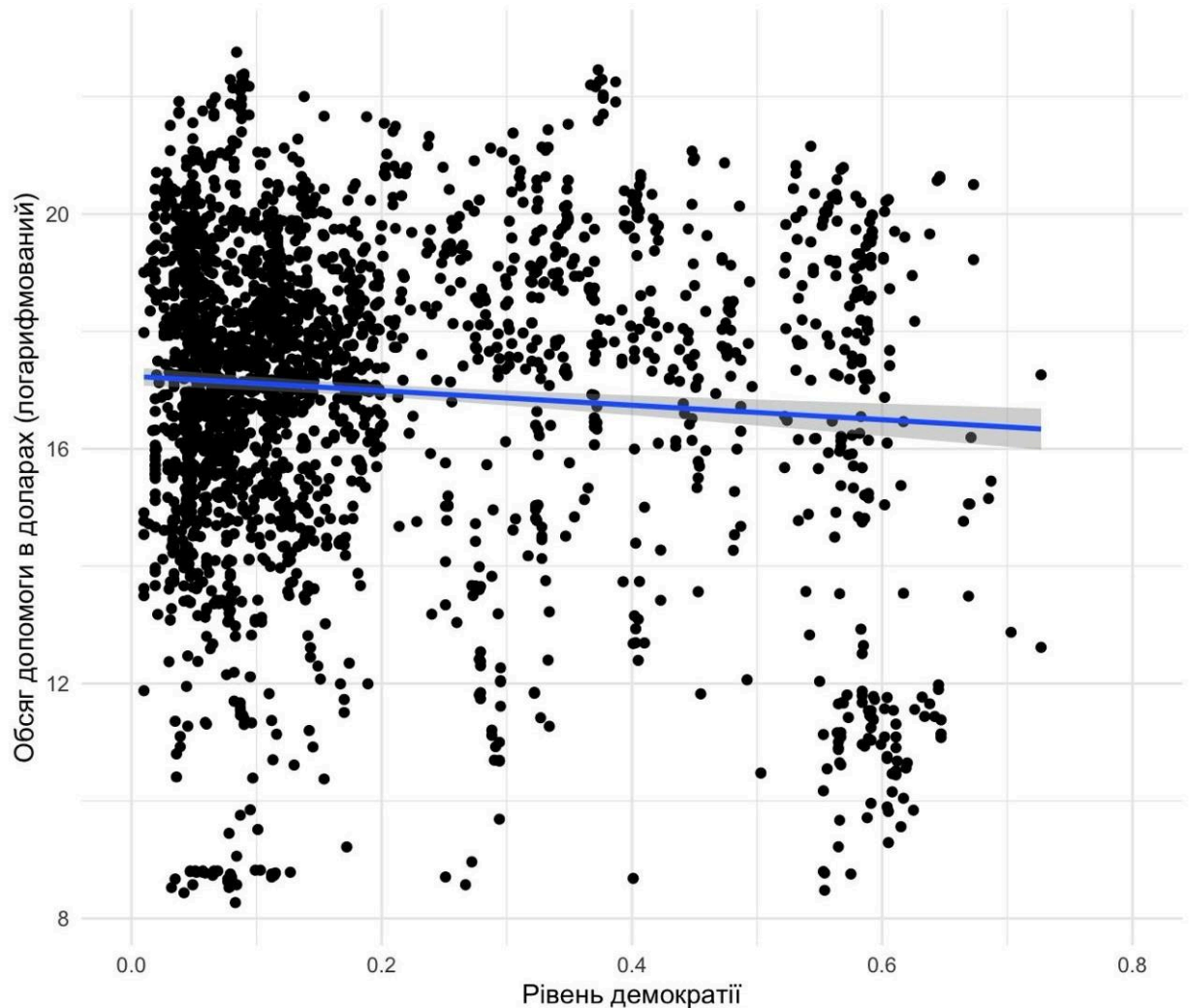

Примітка: дані за 1960-1991 роки, візуалізація в R Studio на основі Disasters EM-DAT та USAID

Для кращої візуалізації впливу кількості катастроф на обсяг отриманої допомоги була обрана стовпчикова діаграма. На графіку 2 діаграма демонструє, що середня кількість американської допомоги за 1960-1991 роки була надана країнам, які все ж мали велику кількість катастроф на своїй території, зокрема, найбільше допомоги отримали ті держави, які пережили 11-20 та понад 20 катастроф на рік. Такі результати свідчать про те, що велика кількість науковців занадто гіперболізує вирішальний вплив власних інтересів донора на рішення

щодо виділення допомоги та допомога для гуманітарних потреб реципієнта є також достатньо суттєвою, яка потребує додаткових досліджень.

Графік 3. Вплив рівня демократії реципієнта на обсяг отриманої допомоги від США у 1960-1991 роках

Примітка: дані за 1960-1991 роки. Джерело: візуалізація в R Studio на основі v-Dem та USAID

Як видно на графіку 3, велика частина країн з низьким рівнем демократії отримала більше допомоги від США, ніж країни з високим рівнем демократії. Такі висновки цілком лягають у межі очікувань, адже саме держави з низьким рівнем демократії мали б отримувати найбільше допомоги. І хоча література свідчить про те, що демократія реципієнта не завжди була основною мотивацією для виділення

допомоги від США, з графіка видно, що велика частина допомоги у 1960-1991 роках дісталась саме тим державам, які є далекими від високого рівня демократії (Nuechterlein, 1985, p.36). Це пояснюється тим, що загальною метою допомоги є не вирівняти країни за певними показниками, а надати кожній країні можливість досягти стабільного політичного та економічного зростання (Rosenstein-Rodan, 1961).

Таблиця 2. Результати регресійної моделі випадкових ефектів щодо впливу кількості безпекових договорів із додаванням контрольних змінних (кількість катастроф та рівня демократії) на рівень отриманої допомоги у 1960-1991 роках				
	Коефіцієнт	Стандартна похибка	z-value	Pr(> z)
Константа	11.069341	0.543132	20.3806	< 2.2e-16 ***
Кількість безпекових договорів зі США	0.842206	0.268470	3.1371	0.001707 **
Кількість катастроф на території держави-реципієнта	0.070157	0.162711	0.4312	0.666341
Рівень партисипаторної демократії	2.029046	1.046561	1.9388	0.052529.
Кількість спостережень	3346			

Умовні позначення:

- 1) Коефіцієнт: Оцінка регресійного коефіцієнта для кожної змінної.
- 2) Стандартна похибка: Стандартна похибка для кожного коефіцієнта.
- 3) z-value: Статистика z для перевірки значущості кожного коефіцієнта.
- 4) Pr(>|z|): Ймовірність отримання такого або більш екстремального значення z-value за умови, що нульова гіпотеза підтверджується.
- 5) ‘***’: $p < 0.001$ ‘**’: $p < 0.01$ ‘*’: $p < 0.05$ ‘.’: $p < 0.1$

Після проведення регресійного аналізу у другому періоді у 1992-2019 роках щодо впливу рівня демократії реципієнта на обсяг отриманої двосторонньої допомоги від США результати виглядають наступним чином:

Константа (β_0) має оцінку 14.244868 з високою статистичною значущістю ($p < 2.2e-16$).

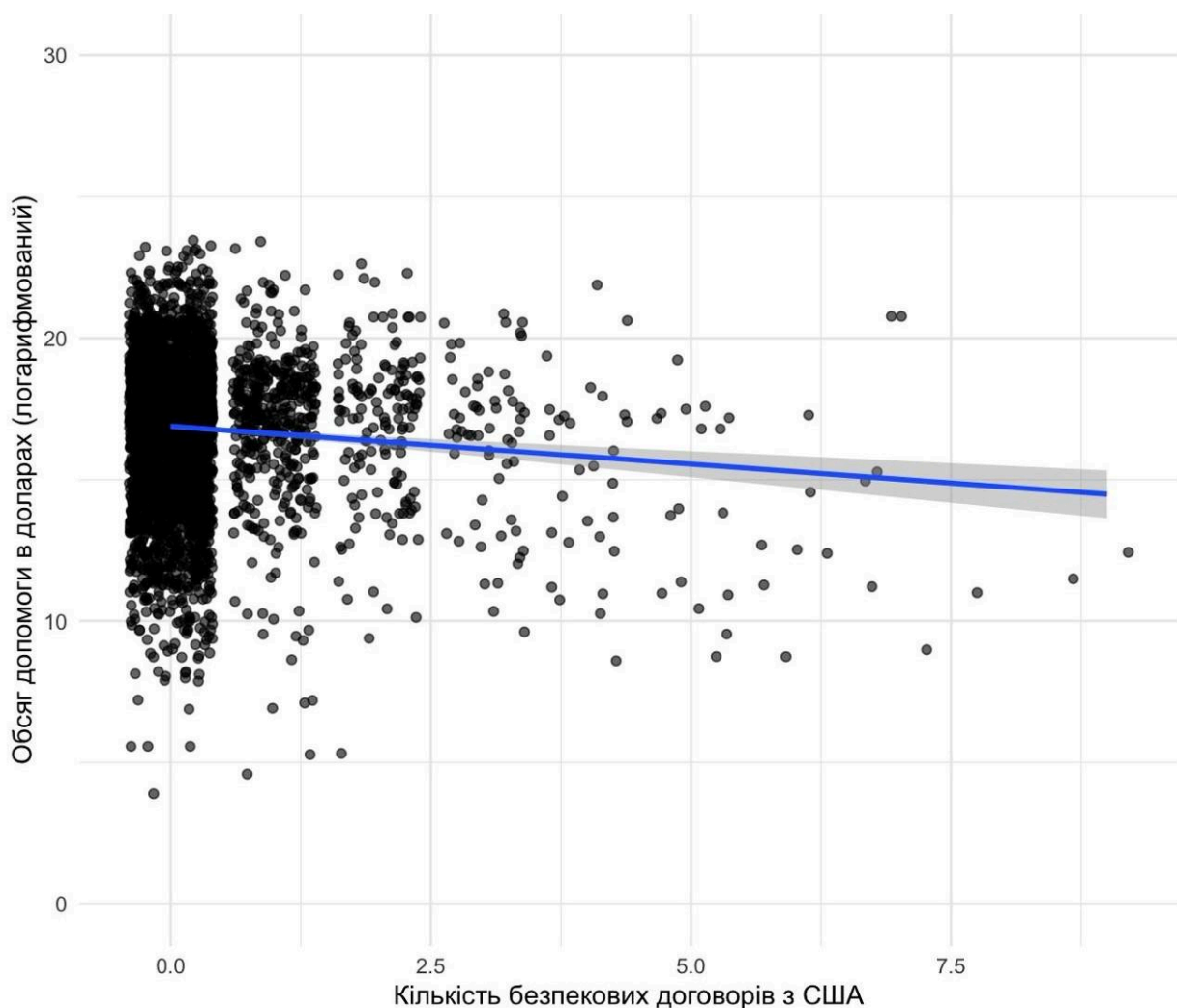
Безпекові угоди, які укладали країни зі США (β_1), мають негативний вплив на обсяг отриманої допомоги з коефіцієнтом -0.418364 і є значущим ($p = 0.003173$). Своєю чергою, це показує, що зі збільшенням кількості угод у сфері безпеки допомога від США у 1992-2019 роках не збільшувалась.

Кількість катастроф (β_2) має позитивний вплив на обсяг допомоги з коефіцієнтом 0.290203 і є значущим ($p = 0.003635$). Це свідчить про те, що кількість катастроф впливав на збільшення обсягу допомоги від США у 1992-2019 роках.

Рівень демократії (β_3) має коефіцієнт 2.374826 і є статистично значущим ($p = 0.002638$), демонструючи те, що рівень демократії реципієнта значною мірою впливав на обсяг отриманої допомоги від США у 1992-2019 роках. Зі збільшенням рівня демократії збільшилась кількість допомоги.

Коефіцієнт детермінації R^2 (0.010062) вказує на те, що модель пояснює приблизно 1.01% варіативності залежної змінної за 1992-2019 роки (обсяг допомоги), що свідчить про наявність інших значущих факторів, які не були додані в дану модель.

Графік 4. Вплив кількості безпекових угод держав світу на обсяг отриманої допомоги від США за 1992-2019 роки

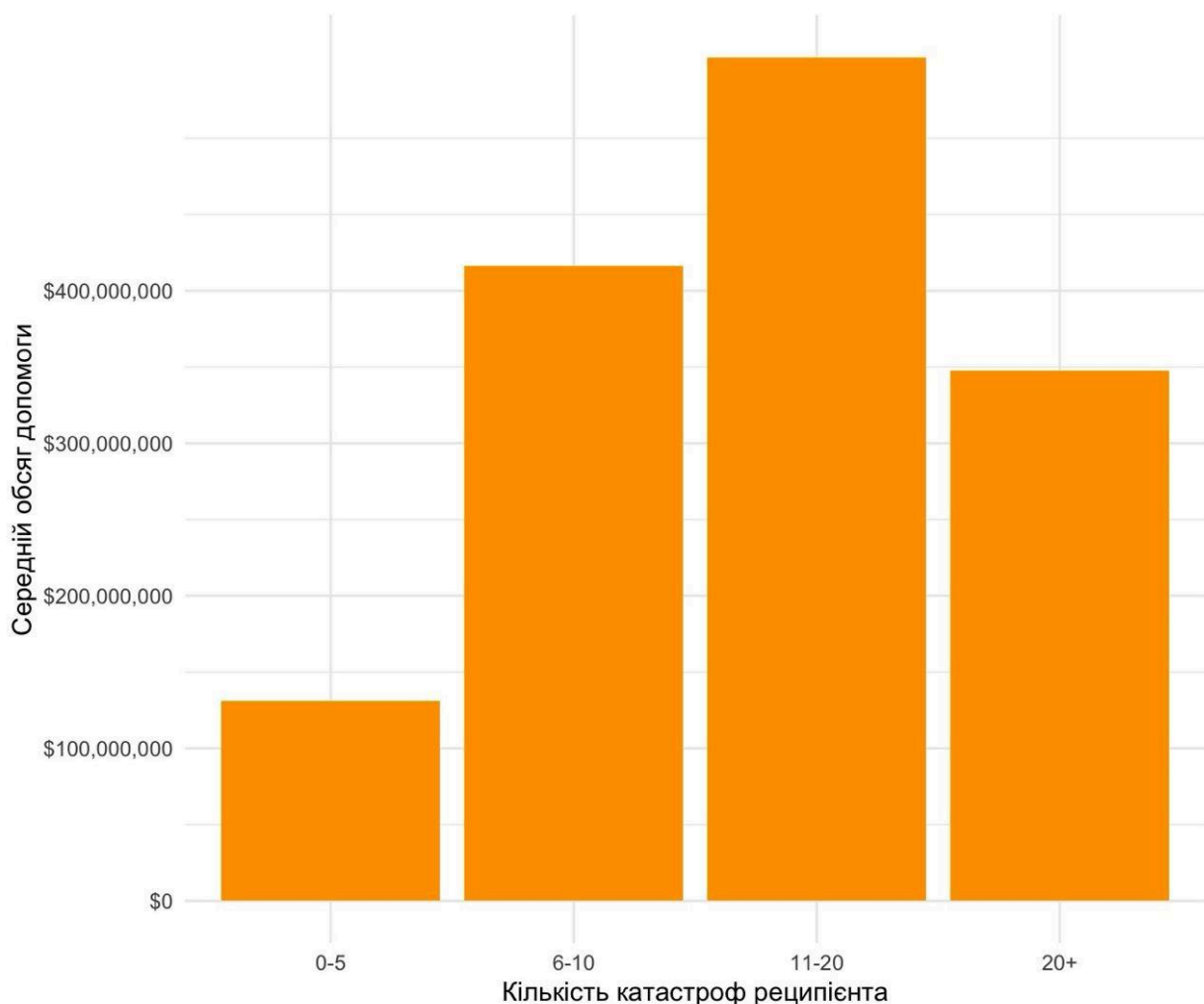

Примітка: дані за 1992-2019 роки, візуалізація в R studio на основі RAND та USAID

Графік 4 демонструє зв'язок між кількістю безпекових договорів зі США та обсягом допомоги в доларах (логарифмоване значення) з 1992 по 2019 роки. Більшість точок зосереджені ближче до нуля по горизонтальній осі. Це свідчить про те, що більшість країн, що отримували допомогу, не мали безпекових договорів зі США у 1992-2019 роках. Ще одна причина саме такого зв'язку полягає у тому, що у часовому проміжку 1992-2019 років США зосередились більше на багатосторонніх союзах. Зокрема, станом на 1992 рік НАТО налічувало 16 держав, натомість як у 2019 таких союзників США мали вже 29 (НАТО, n.d.).

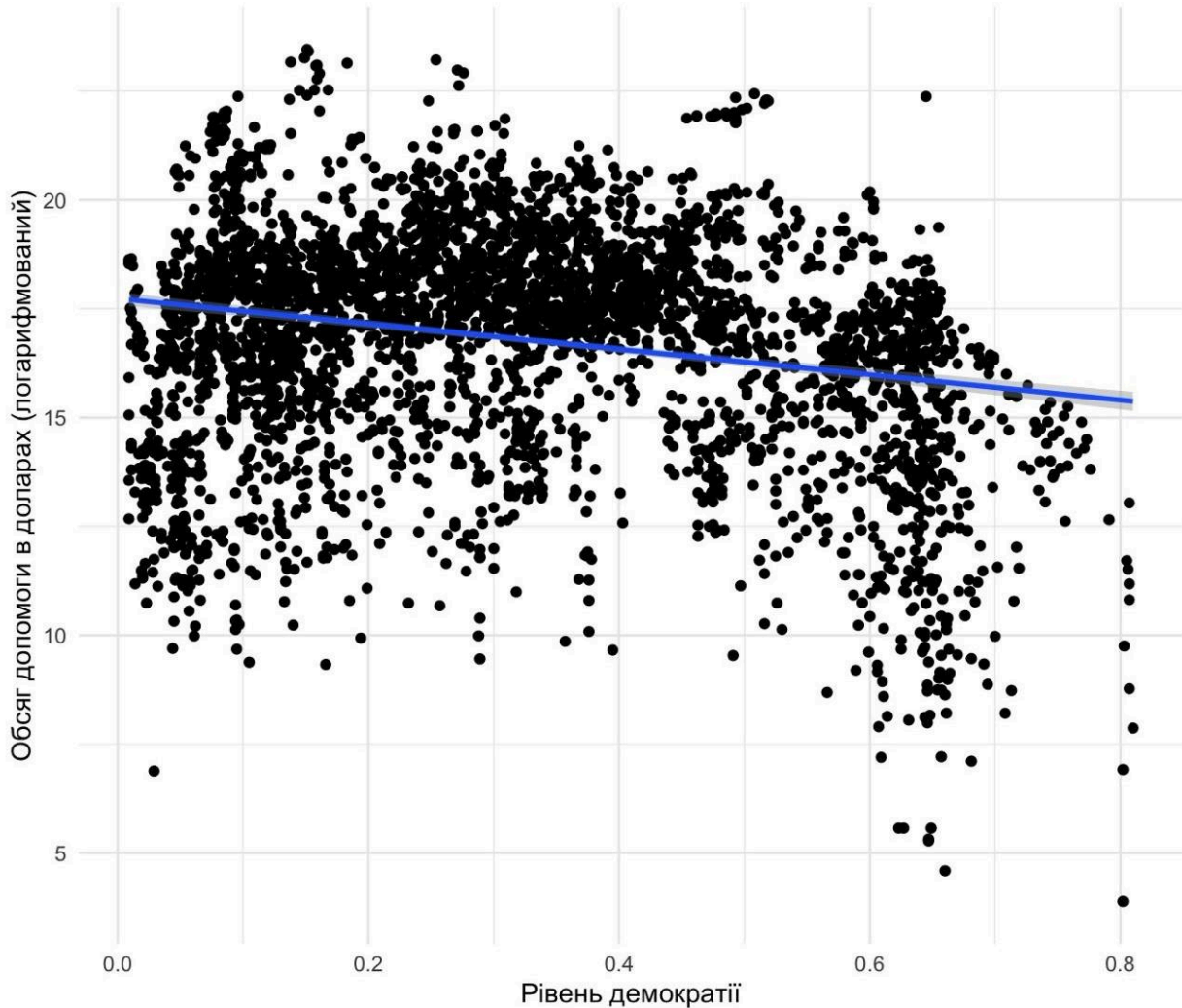
Графік 5. Вплив кількості катастроф у державах-реципієнтах двосторонньої допомоги від США на обсяг наданої допомоги у 1992-2019 роках

Примітка: візуалізація за допомогою R Studio на основі EM-DAT та USAID

Як видно на графіку 5, велика кількість катастроф реципієнта у 1992-2019 меншою мірою впливає на обсяг отриманої допомоги порівняно з 1960-1991 роками. Однак, ті держави, які переживали від 6 до 20 катастроф за рік отримували найбільше допомоги від США. Зі збільшенням кількості катастроф спостерігається збільшення обсягу американської допомоги, проте у випадках, де держава-реципієнт переживала більше ніж 20 катастроф на рік, підтримка з боку США вже не збільшувалась пропорційно до кількості катастроф.

Графік 6. Вплив рівня демократії реципієнта на обсяг отриманої допомоги від США у 1992-2019 роках

Примітка: дані за 1992-2019, візуалізація в R Studio на основі V-Dem USAID

Як показано на графіку 6, більший обсяг допомоги від США у 1992-2019 роках отримали держави з низьким рівнем демократії. Тому рівень демократії реципієнта значною мірою впливав на обсяг отриманої допомоги від США у 1992-2019 роках. Більшість точок зосереджені у верхній частині графіку, що вказує, що велика кількість країн отримують високий обсяг допомоги незалежно від рівня демократії. Спадна лінія тренду на графіку вказує, що загальна тенденція є негативною. Це свідчить про зменшення обсягу допомоги зі збільшенням рівня демократії реципієнтів. Це пояснюється тим, що в американській політиці ідея акцентувати на рівні демократії реципієнта набувала оберту поступово з 1960-их та викристалізувалась саме у 1990-их роках. Саме США у 1970-их та 1980 вважались державою, яка найбільше промотувала демократію (Huntington, 1991, р. 15). Такий тренд у 1990-их був спричинений як зміною дискурсу всередині США,

так і геополітичними обставинами, зокрема, розпадом СРСР, завзятого ідеологічного суперника.

Таблиця 3. Результати регресійної моделі випадкових ефектів щодо впливу кількості безпекових договорів із додаванням контрольних змінних (кількість катастроф та рівня демократії) на рівень отриманої допомоги у 1992-2019 роках				
	Коефіцієнт	Стандартна похибка	z-value	Pr(> z)
Константа	14.244868	0.405471	35.1316	< 2.2e-16***
Кількість безпекових договорів зі США	-0.418364	0.141798	-2.9504	0.003173**
Кількість катастроф на території держави реципієнта	0.290203	0.099788	2.9082	0.003635**
Рівень партисипаторної демократії реципієнта	2.374826	0.789762	3.0070	0.002638**
Кількість спостережень	4327			

Умовні позначення:

- 1) Коефіцієнт: Оцінка регресійного коефіцієнта для кожної змінної.
- 2) Стандартна похибка: Стандартна похибка для кожного коефіцієнта.
- 3) z-value: Статистика z для перевірки значущості кожного коефіцієнта.
- 4) Pr(>|z|): Ймовірність отримання даного або більш екстремального значення z-value за умови, що нульова гіпотеза підтверджується.
- 5) ‘***’: $p < 0.001$ ‘**’: $p < 0.01$

ВИСНОВКИ/ДИСКУСІЯ

Це дослідження мало на меті протестувати давно озвучену гіпотезу про переважання пріоритетів донора над потребою реципієнта у питаннях виділення військової та економічної підтримки США, використовуючи новий, зібраний автором набір даних за період 1960-2019 років, що містить понад 7000 кейсів виділення допомоги.

Зокрема, тестувалась гіпотеза про позитивний вплив кількості безпекових угод зі США на обсяг отриманої допомоги реципієнтом. Для кращої репрезентативності даних результати були поділені на два часових блоки, де для кожного з блоків була розглянута окрема модель регресії. Перший блок 1960-1991 років містить 3346 спостережень, а другий 1992-2019 років має 4327 кейсів. Таким чином, дане дослідження є важливим доповненням до дискусії щодо мотивів держави-патрона надавати реципієнту допомогу у контексті “дилеми патрона” (Yarhi-Milo, Lanoszka, Cooper, 2016).

Одним з основних висновків роботи є підтвердження гіпотези про те, що під час протистояння СРСР та США у Холодній війні, США надавали більше допомоги державам, з якими вони мали безпекові угоди, порівняно з державами з високими гуманітарними потребами (Eberstadt, 1990). Ця гіпотеза підтверджується як на першому сеті даних 1960-1991, так на другому, де досліджувались 1992-2019 роки. У 1960-1991 роках рівень демократії реципієнта не був ключовим фактором для США у рішеннях щодо надання двосторонньої економічної та військової допомоги. Проте ці погляди всередині Конгресу та президентських адміністрацій частково трансформувались та досягли свого апогею у 1980-их. Тому поступово надання допомоги іншим державам сприймалось не як вираження альтруїстичних намірів, а ідеологічна протидія комунізму. У цей період американська допомога промотувала продемократичні цінності, чим на думку американських політиків як мінімум не підбурювала революційних просоціалістичних настроїв у світі (Carothers, 1999, p. 20-30). Попри очевидні переваги підтримки урядів, які демократизуються, уряд США не завжди був прямим послідовником цього принципу, тому час від часу вихваляв диктаторів та навіть саботував відносини з урядами, які були обрані демократичним способом. (Diamond, p. 43).

У результаті дослідження підтвердилась вищезгадана теза, що допомога США не залежала від рівня демократії країни реципієнта. США незалежно від стану системи міжнародних відносин — зокрема, чи США є єдиним домінантним актором у 1992-2019 роках, чи одним з них у 1960-1992 роках — надавали більшу допомогу державам з низьким рівнем демократії. Це цілком відповідає заявленню

цілям з точки зору зовнішньої політики Вашингтона та місцю у ній двосторонньої допомоги. Результати цього дослідження підтверджують, що у 1960-1991 роках показник демократії реципієнта не є значущим, проте після закінчення Холодної війни обсяг допомоги позитивно залежав від рівня демократії країни-реципієнта. Адже навіть після завершення Холодної війни США і надалі зацікавлені у тому, аби підтримувати демократичні режими та не допустити регресу демократії у світі (Dollar & Levin, 2004; Arodaca, 2017, p. 9).

Зважаючи на результати дослідження, можна стверджувати, що рівень демократії реципієнта почав бути ключовим фактором для Америки саме у період після розпаду СРСР, що у межах дослідження простежується протягом 1992-2019 років. Слід констатувати, що це не випадково збігається в часі з піднесенням тренду демократизації та завершенням Холодної війни. Американські можновладці отримали економічно обґрунтоване сподівання про те, що допомога для розвитку демократії підвищить і рівень життя держави реципієнта (Carothers, 1991, p. 332). І хоча селективність у виборі реципієнта відносно його рівня демократії зберігається у 1992-2019, все ж відбувся суттєвий зсув у обсягах отриманої допомоги державами з вищим рівнем демократії, ніж у 1960-1991 роках. Спрямованість на демократію реципієнта також підтверджується результатами інших досліджень, які стверджували, що третину допомоги отримували окремі союзники США. Фактично, це означає, що за умови надання допомоги союзникам, США готові допомогти державам, які потребують зменшення рівня бідності, розвитку демократичних інституцій (Alesina & Dollar, 2000, p. 24).

При цьому, позитивний зв'язок між кількістю безпекових угод залишається статистично значущим навіть за умови серйозної гуманітарної потреби реципієнта, що може означати превалювання стратегічних факторів над гуманітарними для такого донора, як США. Таким чином, слід зазначити, що з теоретичної точки зору різних парадигм міжнародних відносин, у питанні міжнародної допомоги від США за період 1960-1991 років переважали принципи реалізму. Адже США більшою мірою надавали допомоги тим державам, з якими підписали безпекові угоди. Проте не можна стверджувати, що потреби реципієнтів загалом ігнорувались з боку США, коли йдеться про пріоритети надання допомоги. Дане дослідження доводить, що навіть у 1960-1991 роках середній обсяг американської допомоги пропорційно зростає з кількістю природних та технологічних катастроф у реципієнта.

Ще один висновок полягає у тому, що ідеї конструктивізму, зокрема вплив соціальних та моральних факторів на рішення щодо виділення американської

допомоги почали відігравати все більшу роль також після 1992 року. Конструктивісти пояснюють це тим, що внутрішня політика, тобто акцентування на важливості збереження та посилення демократії всередині США все більше впливала на формування американського зовнішньополітичного дискурсу, та саме соціальні, а не матеріальні фактори формували інтереси США (Olivie&Pérez, 2019, p.1; Капітоненко, 2019, с. 143).

Наступним кроком з використанням унікальних зібраних даних може бути тестування гіпотези про вплив допомоги від США на здатність реципієнта протистояти супернику, який загрожує реципієнту допомоги. Для цього потрібно буде доповнити базу даних даними про військові потужності держави, яка отримує допомогу, так і тієї, якій вона протистоїть (Yarhi-Milo, Lanoszka, Cooper, 2016).

Дане дослідження підтверджує зв'язок між безпековою співпрацею та обсягом отриманої допомоги, адже цей текст розглядає саме вплив кількості таких договорів на обсяг отриманої допомоги. Проте наступні наукові доробки мають зважати на обмаль кількісних даних та враховувати природу безпекових домовленостей між реципієнтами та донором. Окрім цього, значну додану вартість може принести більш прискіплива концептуалізація “союзу” та “договору” та розробка більш спеціалізованої типологізації договорів. Особливо нові інтерпретації даних будуть релевантним у разі доповнень даними стосовно того, чи призводить міжнародна, а зокрема, й американська економічна та військова допомога до більшої тривалості перебування демократичного та авторитарного режиму при владі у певній країні, адже такі припущення все частіше з'являються у літературі (Casey, 2024, p. 229). Так само цікавим доповненням було б дослідження про те, чи зменшує ризики, або чи взагалі впливає міжнародна білатеральна допомога на державні перевороти у країнах з різним рівнем економічного розвитку.

Для майбутніх досліджень, які ставили б за мету виміряти, чи вплинула кількість допомоги на демократичність держави-реципієнта, також слід було б аналізувати дані про виділені кошти з боку донора на програми для розвитку демократичних інститутів та можна було їх порівнювати їх з індексом електоральної демократії V-Dem, який своєю чергою допоможе краще зрозуміти “результати” допомоги державі-реципієнту з погляду розвитку демократичних інституцій. Також для цієї мети слід використовувати метод лонгітюдного аналізу, який дозволяє простежити вплив одного фактора на інший через зміну часового проміжку (Coppedge et al., 2024).

ПРОПОНОВАНІ ЗМІНИ ДО ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Враховуючи те, що станом на момент написання цієї роботи, Україна досі регулярно, хоч і не до такої міри, якими є потреби Києва, отримує пакети двосторонньої допомоги. Для зміни статус-кво на користь стабільної підтримки та планування післявоєнного відновлення, офіційному Києву слід посилювати аналіз двосторонньої допомоги, яка надходить до України.

По-перше, працівникам центральних органів виконавчої влади в Україні, Кабінету Міністрів України, зокрема Міністерству закордонних справ, варто розглянути зміни до своїх структур, зокрема щодо напрямку роботи директоратів, які опікуються європейською та євроатлантичною інтеграцією та розширити ці повноваження для забезпечення сталої міжнародної підтримки України. Такий крок є необхідним для посилення адвокаційних та комунікаційних кампаній за кордоном серед тих донорів, які вже виділяють серйозні обсяги допомоги для того, аби цей рівень зберегти, а також заради розширення підтримки з боку інших донорів. Додатково, варто розглянути призначення у кожному міністерстві осіб на рівні заступників міністрів, які відповідали б за залучення донорів та координацію проєктів міжнародної допомоги.

Обидва кроки необхідні після проведення спеціалізованих практичних модульних тренінгів для публічних службовців середньої та вищої ланок щодо міжнародної допомоги, її природи, складнощів та прихованих елементів, зокрема з залученням експертів, які працювали у структурах найбільших донорів двосторонньої допомоги, таких як USAID чи Japan International Cooperation Agency. Також проведення консультацій з міжнародними експертами у сфері імплементації білатеральної допомоги та форумів є необхідним для покращення взаємодії між донорами, що допомагають Україні. Своєю чергою, такі плани мають бути відображені у плані пріоритетних дій Уряду на 2025 рік, а згодом у завданнях МЗС на наступний календарний рік.

Міністерству освіти у партнерстві Міністерством закордонних справ та у партнерстві з іноземними університетами та Кільського інституту світової економіки, які адмініструють Ukraine Support Tracker, слід запровадити освітні програми та онлайн-курси для навчання студентів, що навчаються у галузях знань “Соціальні та поведінкові науки”, “Міжнародні відносини”, “Публічне управління та адміністрування” заради кращої обізнаності з основними положеннями міжнародної допомоги (Trebesch et al., 2023).

По-друге, результати дослідження показують, що попри орієнтованість допомоги на тих держав, з якими донор має безпекові договори, підтримка

демократичних режимів з боку такого донора, як США, залишається високою. Тому наступною рекомендацією є збереження довоєнного рівня демократії з погляду функціонування державних інституцій та взаємодії з громадянами. Адже ерозія демократичних інституцій під час війни може призвести до того, що рівень підтримки знизиться, то це значно ускладнить адвокацію продовження підтримки України з боку міжнародних донорів.

По-третє, щодо впливу двосторонньої допомоги на зовнішню політику, безпекові угоди, які Україна вже підписала у 2023-2024 роках з партнерами мають містити положення взаємних зобов'язань, а не лише односторонніх з боку держав-партнерів. Така стратегія може принести користь у вигляді гарантованого збільшення двосторонньої підтримки, проте варто розширювати мережу підписантів таких договорів. Досвід США показує, що такі договори можуть стосуватися не лише безпосередньо двосторонньої взаємодії, а й важливих для України аспектів регіональної безпеки. І хоча результати дослідження стверджують, що кількість договорів у сфері безпеки впливає на обсяг отриманої допомоги, досліджена література свідчить, що усі сторони такого роду договорів готові слідувати цим домовленостям лише за умови чітко прописаних взаємних зобов'язань.

По-четверте, слід розширити перелік країн, з якими Україна буде особливе стратегічне партнерство, які визначені Стратегією національної безпеки (Президент України, 2020). У цьому контексті також доречним є внесення змін до Указу Президента України №88/2024 щодо положення про Спеціального уповноваженого Президента з питань реалізації міжнародних безпекових гарантій та розвитку сил оборони України та обмеження функціонала такого представника щодо укладання безпекових угод та розширення співпраці з державами, що надають підтримку Україні (Президент України, 2024).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Alesina, A., & Dollar, D. (2000). Who Gives Foreign Aid to Whom and Why? *Journal of Economic Growth*, 5(1), 33–63. <http://www.jstor.org/stable/40216022>
- Apodaca, C. (2017). Foreign aid as foreign policy tool. In *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. Virginia Tech. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.332>
- Bader, J., & Faust, J. (2014). Foreign Aid, Democratization, and Autocratic Survival. *International Studies Review*, 16(4), 575–595. <http://www.jstor.org/stable/24758503>
- Bartoš, D. (2023). Exploring the relationship between democracy and GDP per capita: A neural network approach. *Proceedings of the MEi: CogSci Conference*. <https://journals.phl.univie.ac.at/meicogsci/article/view/694>
- Benezech, D., Lambert, G., Lanoux, B., Lerch, C., & Jocelyne, loos-baroin. (2001). Completion of knowledge codification: An illustration through the ISO 9000 standards implementation process. *Research Policy*, 9, 1395–1407. [https://doi.org/10.1016/S0048-7333\(01\)00158-5](https://doi.org/10.1016/S0048-7333(01)00158-5)
- Binder, A., Meier, C., & Steets, J. (2010). *Humanitarian assistance: Truly universal*. Global Public Policy Institute
- Boutton, A., & Carter, D. B. (2014). Fair-weather allies? Terrorism and the allocation of US foreign aid. *Journal of Conflict Resolution*, 58(7), 1144-1173. <https://doi.org/10.1177/0022002713492649>
- Carothers, T. (1999). *Aiding Democracy Abroad: The Learning Curve*. Carnegie Endowment for International Peace. <https://doi.org/10.2307/j.ctt6wpj7p>
- Casey, A. E. (2024). *Up in arms: How military aid stabilizes—and destabilizes—foreign autocrats*. Basic Books.
- Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED). (n.d.). EM-DAT: The International Disaster Database. Université catholique de Louvain. <https://www.emdat.be/>
- Chong, A., & Gradstein, M. (2008). What determines foreign aid? The donors' perspective. *Journal of Development Economics*, 87(1). <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2007.08.001>
- Cingranelli, D. L., & Pasquarello, T. E. (1985). Human Rights Practices and the Distribution of U.S. Foreign Aid to Latin American Countries. *American Journal of Political Science*, 29(3), 539–563. <https://doi.org/10.2307/2111142>
- Coppedge, M., Gerring, J., Knutsen, C. H., Lindberg, S. I., Teorell, J., Marquardt, K. L., Medzihorsky, J., Pemstein, D., Fox, L., Gastaldi, L., Pernes, J., Rydén, O., von

- Römer, J., Tzelgov, E., Wang, Y.-t., & Wilson, S. (2024). *V-Dem Methodology v14*. Varieties of Democracy (V-Dem) Project.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. SAGE Publications.
- Curti, M., & Birr, K. (1954). *Prelude to Point Four: American Technical Missions Overseas, 1838–1938*. The University of Wisconsin Press.
- Darden, J. (2019). *Aiding and abetting: U.S. foreign assistance and state violence*. Stanford University Press
- Diggle, P. J. (2012). *De-mystifying random effects models*. https://www.lancaster.ac.uk/staff/diggle/Leahurst_lectures/lecture4/lecture4.pdf
- de Mesquita, B. B., & Smith, A. (2007). Foreign Aid and Policy Concessions. *The Journal of Conflict Resolution*, 51(2), 251–284. <http://www.jstor.org/stable/27638548>
- de Mesquita, E. B., & Fowler, A. (2021). *Thinking clearly with data: A guide to quantitative reasoning and analysis*. Princeton University Press
- Diamond, L. (1992). Promoting Democracy, *Foreign Policy*.
- Dollar, D., & Levin, V. (2004). *Growth, inequality, and poverty: Looking beyond averages* (Policy Research Working Paper No. 3299). World Bank. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-3299>
- Dudley, L. (1979). Foreign Aid and the Theory of Alliances. *The Review of Economics and Statistics*. 61. 564-71. 10.2307/1935787.
- Eberstadt, N. (1990). *U.S. foreign aid policy: a critique* New York: Foreign Policy Association.
- Encyclopaedia Britannica. (n.d.). *The collapse of the Soviet Union*. In *Britannica*. <https://www.britannica.com/event/the-collapse-of-the-Soviet-Union>
- Erb, C. C. (1985). Prelude to Point Four: The Institute of Inter-American Affairs. *Diplomatic History*, 9(3), 249–269. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7709.1985.tb00535.x>
- Fleck, R. K., & Kilby, C. (2010). Changing aid regimes? U.S. foreign aid from the Cold War to the War on Terror. *Journal of Development Economics*, 91(2), 185-197. doi: 10.1016/j.jdeveco.2009.10.003
- Foreign Assistance Act of 1961, H.R.7809 – *87th United States Congress 1961-1963*, (1961). <https://bit.ly/3zPNh9R>
- Gurka, M.J., Kelley, G.A., & Edwards, L.J. (2012). Fixed and random effects models. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Computational Statistics*, 4.

Guha-Sapir, D., Hoyois, P., Wallemacq, P., & Below, R. (2016). *The numbers and trends*. Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED), Institute of Health and Society (IRSS). https://www.emdat.be/sites/default/files/adsr_2016.pdf

Harris, A. B. (2023). Using foreign aid contracts to pursue participatory approaches to development within large foreign aid agencies. *Public Administration and Development*, 43(4), 293–308. <https://doi.org/10.1002/pad.2024>

Hattori, T. (2003). The Moral Politics of Foreign Aid. *Review of International Studies*, 29(2), 229–247. <http://www.jstor.org/stable/20097847>

Held, D. (1996). *Models of democracy* (2nd ed.). Polity Press.

Hobson, J, 2000. *The State and International Relations*, Cambridge University Press, ProQuest Ebook Central, <https://bit.ly/3fgaoRe>

Huntington, S. P. (1991). Democracy's third wave. *Journal of Democracy*, 2(2), 12-34.

Iseron, K. V. (2014). Tackling the global challenge: humanitarian catastrophes. *Western Journal of Emergency Medicine*, 15(3), 231-235. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3966462/>

Kavanagh, J. (2014). US security-related agreements in force since 1955: Introducing a new database. RAND. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR736.html

Lancaster, C. (2006). *Foreign Aid: Diplomacy, Development, Domestic Politics*. University of Chicago Press.

Leeds, B. A. (2015). Why do states sign alliances? In R. A. Scott & S. M. Kosslyn (Eds.), *Emerging trends in the social and behavioral sciences* (pp. 1-15). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118900772.etrds0387>

Lum, T. (2006). *U.S. Foreign Aid to East and South Asia: Selected Recipients*. Retrieved from <https://apps.dtic.mil/sti/citations/ADA478792>

Macekura, S. (2013). The Point Four Program and U.S. International Development Policy. *Political Science Quarterly*, 128(1), 127–160. <http://www.jstor.org/stable/23563372>

Mansour S. (2012). *Can aid conditionality help promote democracy abroad?: Case studies from Egypt and Pakistan (2001-2008)*. LAP LAMBERT Academic Publishing

McCormick, J. M., & Mitchell, N. J. (1989). Human Rights and Foreign Assistance: An Update. *Social Science Quarterly*, 70(4), 969–979. <http://www.jstor.org/stable/42862675>

McKinlay, R. D., & Little, R. (1977). A Foreign Policy Model of U.S. Bilateral Aid Allocation. *World Politics*, 30(1), 58–86. <https://doi.org/10.2307/2010075>

Morgenthau, H. (1962). A Political Theory of Foreign Aid. *The American Political Science Review*, 56(2), 301–309. <https://doi.org/10.2307/1952366>

Morrow, J. D. (2000). Alliances: Why write them down? *Annual Review of Political Science*, 3(1), 63-83. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.3.1.63>

NATO. (n.d.). NATO: A history in snapshots. Retrieved June 1, 2024, from https://www.nato.int/cps/uk/natohq/declassified_194081.htm

Nuechterlein, D. E. (1985). *America overcommitted: United States national interests in the 1980s*. University Press of Kentucky.

Olivié, I., & Pérez, A. (Eds.). (2019). *Aid power and politics (rethinking development)*. Routledge.

Pew Research Center. (2019). *More than half of countries are democratic*. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/short-reads/2019/05/14/more-than-half-of-countries-are-democratic/>

Princeton Encyclopedia of Self-Determination. (n.d.). *Democracy and democratization*. <https://pesd.princeton.edu/node/251>

Riddell, R. C. (2014). *Does foreign aid really work? An updated assessment*. Development Policy Centre Discussion Paper 33. Crawford School of Public Policy, The Australian National University.

Rosenstein-Rodan, P. N. (1961). International Aid for Underdeveloped Countries. *The Review of Economics and Statistics*, 43(2), 107–138. <https://doi.org/10.2307/1928662>

Scott, J. M., & Carter, R. G. (2020). Democratizing dictators? Non-democratic regime conditions and the allocation of US democracy assistance, 1975–2010. *International Political Science Review*, 41(3), 436-450. <https://doi.org/10.1177/0192512119858358>

Snyder, G. H. (1997). *Alliance politics*. Cornell University Press.

Springborg, R., Williams, F. C. "Pink", & Zavage, J. (2020). U.S. Security Assistance. In *Security Assistance in the Middle East: A Three-Dimensional Chessboard* (pp. 19–27). Carnegie Endowment for International Peace. <http://www.jstor.org/stable/resrep20957.8>

Sumner, A., & Kirk, T. (2014). *The donors' dilemma: Emergence, convergence and the future of foreign aid*. Global Policy.

Taffet, J. F. (2007). *Foreign aid as foreign policy: The Alliance for Progress in Latin America*. Taylor and Francis Group.

U.S. Agency for International Development. (2021). *Amplifying guidance for selecting the appropriate Acquisition and Assistance (A&A) instrument: An additional help for ADS Chapter 304*.
<https://www.usaid.gov/sites/default/agency-policy/304saa.pdf>

U.S. Agency for International Development. (2019). U.S. Overseas Loans and Grants: Obligations and Loan Authorizations, July 1, 1945–September 30, 2019. ForeignAssistance.gov. <https://www.foreignassistance.gov/reports>

U.S. Agency for International Development, Office of U.S. Foreign Disaster Assistance. (2016). *Annual report 2016*. https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pbaah987.pdf

Yarhi-Milo, K., Lanoszka, A., & Cooper, Z. (2016). To Arm or to Ally? The Patron's Dilemma and the Strategic Logic of Arms Transfers and Alliances. *International Security*, 41, 90-139.

Walt, S. M. (1987). *The Origins of Alliances*. Cornell University Press. <http://www.jstor.org/stable/10.7591/j.ctt32b5fc>

Zimmerman R. A. (2007), *The determinants of foreign aid, an inquiry into the consequences of welfare state institutions and public opinion*, University of Amsterdam. Retrieved January 1, 2022, from <https://www.oecd.org/dev/40699467.pdf>

Капітоненко М. (2019). *Теорія Міжнародних Відносин. Книги — XXI*.

Президент України. (14 вересня 2020). *Указ Президента України №392/2020 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»*
<https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

Президент України. (2024). *Указ Президента України №88/2024. Про Спеціального уповноваженого Президента України з питань реалізації міжнародних безпекових гарантій та розвитку сил оборони України*
<https://www.president.gov.ua/documents/882024-49813>

ДОДАТКИ

Додаток 1.

Код в програмі R Studio для відтворення результатів.

```
library(dplyr)

# Завантаження даних
aid <- readxl::read_excel("~/Downloads/Copy of us_foreignaid_greenbook_07.05.xlsx",
sheet = "Economic and Military Aid") %>%
  select(year = `Fiscal Year`, Country, `Assistance Category`, `Obligations (Constant
Dollars)`) %>%
  left_join(
    readxl::read_excel("~/Downloads/Copy of us_foreignaid_greenbook_07.05.xlsx",
sheet = "Country Code", col_names = F) %>%
    setNames(c("Country", "country_code")) %>% distinct(), by = "Country"
  ) %>%
  group_by(year, Country, country_code) %>%
  summarise(Constantdollars = sum(`Obligations (Constant Dollars)`) %>%
  filter(!is.na(country_code)) %>%
  ungroup() %>%
  tidyr::pivot_wider(names_from = year, values_from = Constantdollars) %>%
  tidyr::pivot_longer(cols = -c(Country, country_code), names_to = "year", values_to =
"Constantdollars") %>%
  mutate(Constantdollars = ifelse(is.na(Constantdollars), 0, Constantdollars), year =
as.numeric(year)) %>%
  mutate(Constantdollars = ifelse(Constantdollars < 0, 0, Constantdollars))

length(unique(aid$Country))

disasters <- readxl::read_excel("~/Downloads/Copy of
us_foreignaid_greenbook_07.05.xlsx", sheet = "Disasters EM-DAT") %>%
  select(country_code = ISO, year = `Start Year`) %>%
  group_by(country_code, year) %>%
  summarise(disasters = n())
```

```

agreements <- readxl::read_excel("~/Downloads/Copy of
us_foreignaid_greenbook_07.05.xlsx", sheet = "Security agreements_RAND") %>%
  select(country_code = `County Code`, year = yreenter) %>%
  group_by(country_code, year) %>%
  summarise(agreements = n())

```

```

democracy <- readxl::read_excel("~/Downloads/Copy of
us_foreignaid_greenbook_07.05.xlsx", sheet = "Vdem_partidem") %>%
  select(country_code = country_text_id, year, v2x_partidem) %>%
  mutate(v2x_partidem = as.numeric(v2x_partidem))

```

```

data <- aid %>%
  left_join(disasters, by = c("year", "country_code")) %>%
  mutate(disasters = if_else(is.na(disasters), 0, disasters)) %>%
  left_join(agreements, by = c("year", "country_code")) %>%
  mutate(agreements = if_else(is.na(agreements), 0, agreements)) %>%
  left_join(democracy, by = c("year", "country_code")) %>%
  filter(!is.na(v2x_partidem)) # %>%

```

```
library(plm)
```

```

# Підготовка даних у форматі панельних даних
pdata1 <- data %>%
  filter(year <= 1991) %>%
  pdata.frame(index = c("country_code", "year"))

```

```

pdata2 <- data %>%
  filter(year > 1991) %>%
  pdata.frame(index = c("country_code", "year"))

```

```
library(ggplot2)
```

```

data %>%
  mutate(period = ifelse(year <= 1991, "1960 - 1991", "1992 - 2019")) %>%
  filter(Constantdollars > 0) %>%
  ggplot(aes(x = v2x_partipdem, y = log1p(Constantdollars))) +
  geom_point() +
  labs(x = "Рівень демократії", y = "Обсяг допомоги в доларах (логарифмований)")
+
  theme_minimal() +
  facet_wrap(~period) +
  geom_smooth(method = "lm", se = T)

```

```

data %>%
  filter(year <= 1991) %>%
  filter(Constantdollars > 0) %>%
  ggplot(aes(x = v2x_partipdem, y = log1p(Constantdollars))) +
  geom_point() +
  scale_x_continuous(breaks = c(0, 0.2, 0.4, 0.6, 0.8), limits = c(0, 0.8)) +
  labs(title = "1960 - 1991", x = "Рівень демократії", y = "Обсяг допомоги в доларах
(логарифмований)") +
  theme_minimal() +
  geom_smooth(method = "lm", se = T)

```

```

data %>%
  filter(year > 1991) %>%
  filter(Constantdollars > 0) %>%
  ggplot(aes(x = v2x_partipdem, y = log1p(Constantdollars))) +
  geom_point() +
  scale_x_continuous(breaks = c(0, 0.2, 0.4, 0.6, 0.8)) +
  labs(title = "1992 - 2019", x = "Рівень демократії", y = "Обсяг допомоги в доларах
(логарифмований)") +
  theme_minimal() +
  geom_smooth(method = "lm", se = T)

```

```

data %>%
  mutate(period = ifelse(year <= 1991, "1960 - 1991", "1992 - 2019")) %>%

```



```

mutate(
  disasters = factor(case_when(
    disasters <= 5 ~ "0-5",
    disasters > 5 & disasters <= 10 ~ "6-10",
    disasters > 10 & disasters <= 20 ~ "11-20",
    disasters > 20 ~ "20+"
  )), levels = c("0-5", "6-10", "11-20", "20+")) %>%
group_by(disasters, period) %>%
summarise(n = mean(Constantdollars)) %>%
ggplot(aes(x = disasters, y = n)) +
geom_col(fill = "orange") +
scale_y_continuous(labels = scales::dollar_format()) +
labs(x = "Кількість катастроф реципієнта", y = "Середній обсяг допомоги") +
theme_minimal() +
facet_wrap(~period)

```

```

data %>%
filter(year <= 1991) %>%
mutate(
  disasters = factor(case_when(
    disasters <= 5 ~ "0-5",
    disasters > 5 & disasters <= 10 ~ "6-10",
    disasters > 10 & disasters <= 20 ~ "11-20",
    disasters > 20 ~ "20+"
  )), levels = c("0-5", "6-10", "11-20", "20+")) %>%
group_by(disasters) %>%
summarise(n = mean(Constantdollars)) %>%
ggplot(aes(x = disasters, y = n)) +
geom_col(fill = "orange") +
scale_y_continuous(labels = scales::dollar_format()) +
labs(title = "1960 - 1991", x = "Кількість катастроф реципієнта", y = "Середній
обсяг допомоги") +
theme_minimal()

```

```

data %>%
  filter(year > 1991) %>%
  mutate(
    disasters = factor(case_when(
      disasters <= 5 ~ "0-5",
      disasters > 5 & disasters <= 10 ~ "6-10",
      disasters > 10 & disasters <= 20 ~ "11-20",
      disasters > 20 ~ "20+"
    ), levels = c("0-5", "6-10", "11-20", "20+")) %>%
  group_by(disasters) %>%
  summarise(n = mean(Constantdollars)) %>%
  ggplot(aes(x = disasters, y = n)) +
  geom_col(fill = "orange") +
  scale_y_continuous(labels = scales::dollar_format(), breaks = c(
    0, 100000000, 200000000, 300000000, 400000000
  )) +
  labs(title = "1992 - 2019", x = "Кількість катастроф реципієнта", y = "Середній
обсяг допомоги") +
  theme_minimal()

```

```

data %>%
  mutate(period = ifelse(year <= 1991, "1960 - 1991", "1992 - 2019")) %>%
  filter(Constantdollars > 0) %>%
  ggplot(aes(x = agreements, y = log1p(Constantdollars))) +
  geom_jitter(alpha = 0.6) +
  scale_y_continuous(breaks = c(0,10,20,30), labels = c(0,10,20,30), limits = c(0, 30)) +
  labs(x = "Кількість безпекових договорів з США", y = "Обсяг допомоги в доларах
(логарифмований)") +
  theme_minimal() +
  facet_wrap(~period) +
  geom_smooth(method = "lm", se = T)

```

```

data %>%
  filter(year <= 1991) %>%

```

```

filter(Constantdollars > 0) %>%
ggplot(aes(x = agreements, y = log1p(Constantdollars))) +
geom_jitter(alpha = 0.6) +
scale_y_continuous(breaks = c(0,10,20,30), labels = c(0,10,20,30), limits = c(0, 30)) +
labs(title = "1960 - 1991", x = "Кількість безпекових договорів з США", y = "Обсяг
допомоги в доларах (логарифмований)") +
theme_minimal() +
geom_smooth(method = "lm", se = T)

```

```

data %>%
filter(year > 1991) %>%
filter(Constantdollars > 0) %>%
ggplot(aes(x = agreements, y = log1p(Constantdollars))) +
geom_jitter(alpha = 0.6) +
scale_y_continuous(breaks = c(0,10,20,30), labels = c(0,10,20,30), limits = c(0, 30)) +
labs(title = "1992 - 2019", x = "Кількість безпекових договорів з США", y = "Обсяг
допомоги в доларах (логарифмований)") +
theme_minimal() +
geom_smooth(method = "lm", se = T)

```

```

# 1960 - 1991
random_effects_model1 <- plm(log1p(Constantdollars) ~ v2x_partipdem +
log1p(disasters) + log1p(agreements),
data = pdata1, model = "random")

```

```
random_effects_model1
```

```
summary(random_effects_model1)
```

```

`# 1992 - 2019
random_effects_model2 <- plm(log1p(Constantdollars) ~ v2x_partipdem +
log1p(disasters) + log1p(agreements),
data = pdata2, model = "random")

```

```
random_effects_model2
```

```
summary(random_effects_model2)
```

```
bptest(random_effects_model1)
```

```
bptest(random_effects_model2)
```

```
# Отримання переліку унікальних країн
```

```
countries1 <- pdata1 %>% select(country_code) %>% distinct() %>%  
arrange(country_code)  
print(countries1)
```

```
# Отримання унікальних країн
```

```
countries2 <- pdata2 %>% select(country_code) %>% distinct() %>%  
arrange(country_code)  
print(countries2)
```

Додаток 2.

База даних, яка використовувалась для дослідження подана архівом ZIP разом з текстом дипломної роботи.

Додаток 3.

Перелік 143 країн, які були включені у модель випадкових ефектів (random effects model) за 1960-1991 роки та їхні коди відповідно до міжнародної системи International Classification of Standardization (ISO) 3166 використовуючи alpha-3 code

1. Afghanistan (AFG)
2. Angola (AGO)
3. Albania (ALB)
4. United Arab Emirates (ARE)
5. Argentina (ARG)
6. Armenia (ARM)
7. Australia (AUS)
8. Austria (AUT)
9. Azerbaijan (AZE)
10. Burundi (BDI)
11. Belgium (BEL)
12. Benin (BEN)
13. Burkina Faso (BFA)
14. Bangladesh (BGD)
15. Bulgaria (BGR)
16. Bahrain (BHR)
17. Bolivia (BOL)

18. Brazil (BRA)
19. Barbados (BRB)
20. Bhutan (BTN)
21. Botswana (BWA)
22. Central African Republic (CAF)
23. Canada (CAN)
24. Switzerland (CHE)
25. Chile (CHL)
26. Cameroon (CMR)
27. Colombia (COL)
28. Comoros (COM)
29. Costa Rica (CRI)
30. Cuba (CUB)
31. Cyprus (CYP)
32. Czech Republic (CZE)
33. Germany (DEU)
34. Djibouti (DJI)
35. Denmark (DNK)
36. Dominican Republic (DOM)
37. Algeria (DZA)
38. Ecuador (ECU)
39. Egypt (EGY)

40. Spain (ESP)
41. Ethiopia (ETH)
42. Finland (FIN)
43. Fiji (FJI)
44. France (FRA)
45. Gabon (GAB)
46. United Kingdom (GBR)
47. Georgia (GEO)
48. Ghana (GHA)
49. Guinea (GIN)
50. Guinea-Bissau (GNB)
51. Equatorial Guinea (GNQ)
52. Greece (GRC)
53. Guatemala (GTM)
54. Guyana (GUY)
55. Honduras (HND)
56. Haiti (HTI)
57. Hungary (HUN)
58. Indonesia (IDN)
59. India (IND)
60. Ireland (IRL)
61. Iran (IRN)

62. Iraq (IRQ)
63. Iceland (ISL)
64. Israel (ISR)
65. Italy (ITA)
66. Jamaica (JAM)
67. Jordan (JOR)
68. Japan (JPN)
69. Kazakhstan (KAZ)
70. Kenya (KEN)
71. Kyrgyzstan (KGZ)
72. Cambodia (KHM)
73. South Korea (KOR)
74. Kuwait (KWT)
75. Laos (LAO)
76. Lebanon (LBN)
77. Libya (LBY)
78. Lesotho (LSO)
79. Morocco (MAR)
80. Madagascar (MDG)
81. Maldives (MDV)
82. Mexico (MEX)
83. North Macedonia (MKD)

84. Mali (MLI)
85. Malta (MLT)
86. Mongolia (MNG)
87. Mozambique (MOZ)
88. Mauritania (MRT)
89. Mauritius (MUS)
90. Malawi (MWI)
91. Malaysia (MYS)
92. Namibia (NAM)
93. Niger (NER)
94. Nigeria (NGA)
95. Nicaragua (NIC)
96. Netherlands (NLD)
97. Norway (NOR)
98. Nepal (NPL)
99. New Zealand (NZL)
100. Oman (OMN)
101. Pakistan (PAK)
102. Panama (PAN)
103. Peru (PER)
104. Philippines (PHL)
105. Papua New Guinea (PNG)

106. Poland (POL)
107. Portugal (PRT)
108. Paraguay (PRY)
109. Qatar (QAT)
110. Romania (ROU)
111. Russia (RUS)
112. Rwanda (RWA)
113. Saudi Arabia (SAU)
114. Sudan (SDN)
115. Senegal (SEN)
116. Singapore (SGP)
117. Solomon Islands (SLB)
118. Sierra Leone (SLE)
119. El Salvador (SLV)
120. Somalia (SOM)
121. Suriname (SUR)
122. Sweden (SWE)
123. Eswatini (SWZ)
124. Seychelles (SYC)
125. Syria (SYR)
126. Chad (TCD)
127. Togo (TGO)

128. Thailand (THA)
129. Tajikistan (TJK)
130. Turkmenistan (TKM)
131. Tunisia (TUN)
132. Turkey (TUR)
133. Tanzania (TZA)
134. Uganda (UGA)
135. Ukraine (UKR)
136. Uruguay (URY)
137. Uzbekistan (UZB)
138. Venezuela (VEN)
139. Vietnam (VNM)
140. Vanuatu (VUT)
141. South Africa (ZAF)
142. Zambia (ZMB)
143. Zimbabwe (ZWE)

Додаток 4.

Перелік 157 країн, які були включені у модель випадкових ефектів (random effects model) за 1992-2019 роки та їхні коди відповідно до міжнародної системи International Classification of Standardization (ISO) 3166 використовуючи alpha-3 code

1. Afghanistan (AFG)
2. Angola (AGO)
3. Albania (ALB)
4. United Arab Emirates (ARE)
5. Argentina (ARG)
6. Armenia (ARM)
7. Australia (AUS)
8. Austria (AUT)
9. Azerbaijan (AZE)
10. Burundi (BDI)
11. Belgium (BEL)
12. Benin (BEN)
13. Burkina Faso (BFA)
14. Bangladesh (BGD)
15. Bulgaria (BGR)
16. Bahrain (BHR)
17. Belarus (BLR)
18. Bolivia (BOL)
19. Brazil (BRA)
20. Barbados (BRB)
21. Bhutan (BTN)
22. Botswana (BWA)
23. Central African Republic (CAF)
24. Canada (CAN)
25. Switzerland (CHE)
26. Chile (CHL)
27. Cameroon (CMR)
28. Colombia (COL)
29. Comoros (COM)
30. Costa Rica (CRI)

31. Cuba (CUB)
32. Cyprus (CYP)
33. Czech Republic (CZE)
34. Germany (DEU)
35. Djibouti (DJI)
36. Denmark (DNK)
37. Dominican Republic (DOM)
38. Algeria (DZA)
39. Ecuador (ECU)
40. Egypt (EGY)
41. Eritrea (ERI)
42. Spain (ESP)
43. Estonia (EST)
44. Ethiopia (ETH)
45. Finland (FIN)
46. Fiji (FJI)
47. France (FRA)
48. Gabon (GAB)
49. United Kingdom (GBR)
50. Georgia (GEO)
51. Ghana (GHA)
52. Guinea (GIN)
53. Guinea-Bissau (GNB)
54. Equatorial Guinea (GNQ)
55. Greece (GRC)
56. Guatemala (GTM)
57. Guyana (GUY)
58. Honduras (HND)
59. Croatia (HRV)
60. Haiti (HTI)
61. Hungary (HUN)
62. Indonesia (IDN)
63. India (IND)
64. Ireland (IRL)
65. Iran (IRN)
66. Iraq (IRQ)

67. Iceland (ISL)
68. Israel (ISR)
69. Italy (ITA)
70. Jamaica (JAM)
71. Jordan (JOR)
72. Japan (JPN)
73. Kazakhstan (KAZ)
74. Kenya (KEN)
75. Kyrgyzstan (KGZ)
76. Cambodia (KHM)
77. South Korea (KOR)
78. Kuwait (KWT)
79. Laos (LAO)
80. Lebanon (LBN)
81. Liberia (LBR)
82. Libya (LBY)
83. Sri Lanka (LKA)
84. Lesotho (LSO)
85. Lithuania (LTU)
86. Latvia (LVA)
87. Morocco (MAR)
88. Moldova (MDA)
89. Madagascar (MDG)
90. Maldives (MDV)
91. Mexico (MEX)
92. North Macedonia (MKD)
93. Mali (MLI)
94. Malta (MLT)
95. Montenegro (MNE)
96. Mongolia (MNG)
97. Mozambique (MOZ)
98. Mauritania (MRT)
99. Mauritius (MUS)
100. Malawi (MWI)
101. Malaysia (MYS)
102. Namibia (NAM)

103. Niger (NER)
104. Nigeria (NGA)
105. Nicaragua (NIC)
106. Netherlands (NLD)
107. Norway (NOR)
108. Nepal (NPL)
109. New Zealand (NZL)
110. Oman (OMN)
111. Pakistan (PAK)
112. Panama (PAN)
113. Peru (PER)
114. Philippines (PHL)
115. Papua New Guinea (PNG)
116. Poland (POL)
117. Portugal (PRT)
118. Paraguay (PRY)
119. Qatar (QAT)
120. Romania (ROU)
121. Russia (RUS)
122. Rwanda (RWA)
123. Saudi Arabia (SAU)
124. Sudan (SDN)
125. Senegal (SEN)
126. Singapore (SGP)
127. Solomon Islands (SLB)
128. Sierra Leone (SLE)
129. El Salvador (SLV)
130. Somalia (SOM)
131. Serbia (SRB)
132. Suriname (SUR)
133. Slovakia (SVK)
134. Slovenia (SVN)
135. Sweden (SWE)
136. Eswatini (SWZ)
137. Seychelles (SYC)
138. Syria (SYR)

139. Chad (TCD)
140. Togo (TGO)
141. Thailand (THA)
142. Tajikistan (TJK)
143. Turkmenistan (TKM)
144. Timor-Leste (TLS)
145. Tunisia (TUN)
146. Turkey (TUR)
147. Tanzania (TZA)
148. Uganda (UGA)
149. Ukraine (UKR)
150. Uruguay (URY)
151. Uzbekistan (UZB)
152. Venezuela (VEN)
153. Vietnam (VNM)
154. Vanuatu (VUT)
155. South Africa (ZAF)
156. Zambia (ZMB)
157. Zimbabwe (ZWE)

Додаток 5.

Типи катастроф, які наявні в обидвох моделях, проте при регресійному аналізі враховувалась лише їхня кількість. Жирним виділено тип катастроф (**Natural/Technological**). Цифрами позначені підтипи катастроф, а умовним позначенням “•” найменування катастрофи на основі даних EM-DAT за 1960-2019 роки.

Natural

1) Biological:

- Animal incident
- Epidemic
- Infestation

2) Climatological:

- Drought
- Glacial lake outburst flood
- Wildfire

3) Extra-terrestrial:

- Impact
- Space weather

4) Geophysical:

- Earthquake
- Mass movement (dry)
- Volcanic activity

5) Hydrological

- Flood
- Mass movement (wet)
- Wave action

6) Meteorological

- Extreme temperature
- Fog
- Storm

Technological

1) Industrial accident:

- Chemical spill
- Collapse (Industrial)
- Explosion (Industrial)
- Fire (Industrial)
- Gas leak
- Industrial accident (General)

2) Miscellaneous accident:

- Collapse (Miscellaneous)
- Explosion (Miscellaneous)
- Fire (Miscellaneous)
- Miscellaneous accident (General)

3) Transport

- Air
- Rail
- Road
- Water

Додаток 6.

Скріншоти промптів, за якими використовувався штучний інтелект Chat GPT для пошуку джерел, а також оформлення посилань відповідно до вимог цієї роботи.

Scholar GPT ▾

Select the top 15 most influential articles on foreign aid

Спілкування завершено з actions.sider.ai

I've found several influential articles and works related to foreign aid, covering a range of topics from the impact of aid on developing countries to its influence on foreign policy and economic development. Here are the top selections from the search:

1. **Charitable Giving: Full Issue** by A Holzer - An examination of whether foreign aid is a means for democracy or a tool of domination in postcolonial Africa, discussing the systematic nature of aid to the continent [\[source+source\]](#) .
2. **STATE SUPPORT FOR FINANCING FOREIGN TRADE ACTIVITIES IN THE SLOVAK REPUBLIC** by E Костякова, З Матус, В Бато - Discusses state support for financing foreign trade activities and its significance in fostering a robust foreign trade sector [\[source+source\]](#) .
3. **Increasing Global Literacy Competence of University Students to Support the Indonesian International Student Mobility Awards (IISMA) Program** by E Sudarwati, E Junining - Focuses on developing global literacy competencies to aid students in fulfilling their responsibilities as change agents from a global perspective [\[source+source\]](#) .

Don't include case studies

Focusing on more general research and excluding case-specific studies, here is a refined list of influential articles on foreign aid:

1. **Charitable Giving: Full Issue** by A Holzer - An examination of whether foreign aid is a means for democracy or a tool of domination in postcolonial Africa, discussing the systematic nature of aid to the continent. [Access the study here.](#)
2. **STATE SUPPORT FOR FINANCING FOREIGN TRADE ACTIVITIES IN THE SLOVAK REPUBLIC** by E Костякова, З Матус, В Бато - Discusses state support for financing foreign trade activities and its significance in fostering a robust foreign trade sector. [Access the study here.](#)
3. **Increasing Global Literacy Competence of University Students to Support the Indonesian International Student Mobility Awards (IISMA) Program** by E Sudarwati, E Junining - Focuses on developing global literacy competencies to aid students in fulfilling their responsibilities as change agents from a global perspective. [Access the study here.](#)
4. **An Analysis of Factors Influencing Students' State Anxiety in Situational Speaking Class** by AN Khusna - A study aimed at aiding students and teachers in understanding and dealing with state

improve apa citation Braibanti, R. (1955). Prelude to Point Four: American Technical Missions Overseas, 1838–1938. By Merle Curti and Kendall Birr. (Madison: The University of Wisconsin Press. 1954. Pp. xi, 284. \$5.00.). American Political Science Review, 49(1), 261–261. doi:10.2307/1951661

 Sure, here's the improved APA citation:

Braibanti, R. (1955). *Prelude to Point Four: American Technical Missions Overseas, 1838–1938* by Merle Curti and Kendall Birr. *American Political Science Review*, 49(1), 261. <https://doi.org/10.2307/1951661>

is this a book or an article?

 The original citation appears to be a book review rather than a book or article itself. Here is the correct APA citation format for a book review:

Braibanti, R. (1955). Review of the book *Prelude to Point Four: American Technical Missions Overseas, 1838–1938*, by M. Curti & K. Birr. *American Political Science Review*, 49(1), <https://doi.org/10.2307/1951661>

Список джерел диплом.docx
Документ

Examine the reference list and correct mistakes to put it in the alphabetical order

Here is the corrected reference list in alphabetical order: